

Älypuhelin toimittajan työvälineenä

Petja Pirhonen

Tekijä(t) Petja Pirhonen	
Koulutusohjelma Journalismin koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Älypuhelin toimittajan työvälineenä	Sivu- ja liitesivumäärä 44+3
Tämä opinnäytetyö tuo esiin uutta tutkimustietoa siitä, miten journalistit käyttävät älypuhelinia hyödykseen työtehtävissä. Työn tutkimusongelma on kaksiosainen. Toisaalta työ kartoittaa sitä, onko älypuhelimilla vaikutusta journalistien työrutiineihin ja minkälaisia asenteita journalisteilla on älypuhelimia kohtaan työn näkökulmasta. Toisaalta opinnäytetyön tarkoitus on ymmärtää syvällisemmin sitä, miten journalistit käyttävät älypuhelinia hyödykseen eri työtehtävissä. Älypuhelimien vaikutuksia on tutkittu laajasti esimerkiksi kulttuurin, yhteiskunnan ja työelämän näkökulmista. Aiheesta tiedetään, että älypuhelimet ovat esimerkiksi vähentäneet fyysisiin paikkoihin liittyvää riippuvuutta ja parantaneet työyhteisöjen kommunikaatiomahdollisuuksia. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tuoda aihepiiriin uusi, journalistien työrutiiniin huomioon ottava näkökulma. Opinnäytetyön aineisto kerättiin kyselytutkimuksen avulla. Kyselyyn vastasi yhteensä 48 journalistia koko Suomen alueelta. Aineistoa käsiteltiin sekä määrällisin että laadullisin menetelmin. Määrällisiä menetelmiä käytettiin pääasiassa kartoittavan tutkimuskysymyksen yhteydessä. Tarkoitus oli saada aiheesta suuntaa antavia tuloksia. Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla aineistoa käsiteltiin sisällönanalysilla ja sen pohjalta esiin tuotiin kolme keskeisintä teemaa. Kartoittavassa osuudessa esitetään, että noin kaksi kolmasosaa vastanneista koki älypuhelimien vaikuttaneen heidän työskentelyrutiineihinsa ja 72,9 % piti älypuhelinia merkittävänä välineenä työssään. Älypuhelimien käyttötapoja selvittävässä osiossa esitetään, että vastausten perusteella älypuhelimien käyttö työtehtävissä oli hyvin arkista ja normalisoitunutta – samankaltaista siis kuin älypuhelimien käyttö yleisesti on. Älypuhelin nähtiin myönteisenä tai neutraalina, työn prosesseja lyhentävänä työvälineenä, mikä sulauttaa monet työrutiinien kannalta tärkeät toiminnot yksien kuorien väliin. Älypuhelimien käyttötavoissa heijastui yhteiskunnan ja työelämän tämän hetken keskeisimmät trendit: Älypuhelinia hyödynnettiin yksilöllisesti ja monikäyttöisesti. Käyttötavoissa korostui toimintojen lomittainen ja päällekkäinen hyödyntäminen, riippumattomuus fyysisistä paikoista sekä vuorovaikutus.	
Asiasanat Älypuhelin, teknologinen determinismi, muuttuva mediamaisema, mediakonvergenssi, median pirstaloituminen, media-alan disruptio	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimusongelma: tutkimuskysymys, tavoite ja taustatekijät	1
1.2	Tutkimusmenetelmistä.....	3
2	Tietoperusta	4
2.1	Älypuhelinteknologia median murroksen ytimessä	4
2.2	Toimintaympäristön muutos vaikutus journalisteihin	9
3	Aineiston keruumenetelmät	14
3.1	Kyselytutkimuksen toteutus	14
3.2	Analyysin periaatteet	16
4	Älypuhelin työrutiinien muutoksen ytimessä	18
4.1	Tulokset ja analyysi	18
4.2	Älypuhelimien vaikutus työskentelyrutiineihin	19
4.3	Kartoittavan tutkimuksen johtopäätökset.....	22
5	Älypuhelimien käyttö työtehtävissä.....	23
5.1	Teema: työnmuutos.....	24
5.2	Teema: Variaatiot älypuhelimien hyödyntämistavoissa	27
5.3	Teema: hyödynnettävät sovellukset ja päällekkäinen käyttö.....	31
6	Aineiston tulkinta ja johtopäätökset	35
7	Pohdinta.....	40
7.1	Opinnäytetyön onnistuminen	40
7.2	Tutkimusprosessi.....	40
7.3	Jatkotutkimusmahdollisuudet	41
	Lähteet	42
	Liitteet.....	45

1 Johdanto

Opinnäytetyöni aihe nojaa siihen, että 2000-luvulla matkapuhelimista on tullut merkittävä väline ihmisten arjessa. Älypuhelin on nykyisin kuin pienoistietokone, jolla voi selailta verkkosivuja, kuunnella musiikkia, ottaa valokuvia, varastoida ja jakaa tietoa sekä verkostoitua muiden ihmisten kanssa (Seppänen & Väliiverroinen 2012, 20). Laitteen arkisuus näkyy jo suunnittelussa ja muotoilussa. Älypuhelimet suunnitellaan lähtökohtaisesti kätevä sopiviksi ja toimintalogiikat sellaiseksi, että niiden käyttö olisi mahdollisimman helppoa ihmisten arjessa. Laitteiden merkityksestä kertoo hyvin se, että monet nuoret kuvailevat älypuhelimiaan, kuin ne olisivat kasvaneet heidän kehonsa jatkeeksi. (Seppänen & Väliiverroinen 2012, 35–36.) Laitteiden arkistumisesta kertoo myös matkapuhelinliittymien räjähdysmäinen kasvu viimeisen 30 vuoden aikana. Vuosien 1991–2008 aikana matkapuhelinliittymien määrä nousi maailmanlaajuisesti noin 16 miljoonasta 3,4 miljardiin (Castells 2009, 62). Vuonna 2019 määrän arvioidaan nousseen edelleen noin 8 miljardiin (Ericsson 2019, 4).

Opinnäytetyöni lähtökohta nojaa oletukseen siitä, että älypuhelimien arkistuminen yhteiskunnassa on vaikuttanut niin ikään journalisteihin – ei ainoastaan yksilötasolla, arkisessa merkityksessä, vaan myös työskentelytottumusten tasolla. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, pitääkö tämä oletus paikkansa ja kartoittaa sitä, minkälaisia asenteita journalisteilla on älypuhelimia kohtaan työn näkökulmasta. Toisaalta tarkoitus on ymmärtää ilmiötä syvällisemmin: millä tavalla journalistit hyödyntävät älylaitteitaan työrotiineissaan?

Seuraavaksi käsittelen opinnäytetyön tutkimusongelmaa. Otan siinä huomioon tutkimuskysymyksen luonteen, tavoitteet, taustatekijät sekä tutkimuksen lähtökohdat. Tämän jälkeen esittelen aihepiiriin liittyvän tutkitun tiedon, mihin opinnäytetyöni pohjautuu. Kolmanneksi esittelen tutkimuksen toteutuksen. Neljännessä ja viidennessä osiossa esitän tutkimuksen havainnot ja johtopäätökset ja kuudennessa osiossa esittelen kootusti yhteenvedon koko tutkimuksesta ja keskeisimmistä johtopäätöksistä. Viimeisessä osiossa pohdin työn tuloksia, toteutusta ja merkittävyyttä laajemmassa merkityksessä.

1.1 Tutkimusongelma: tutkimuskysymys, tavoite ja taustatekijät

Oletuksen siitä, että älypuhelimet ovat vaikuttaneet journalistien työskentelyrotiineihin, voi jalostaa kahdeksi tutkimuskysymykseksi. Toisaalta tämä oletus pitää sisällään kartoittavan kysymyksen siitä, ovatko älypuhelimet ensinnäkään vaikuttaneet journalistien työskentelyrotiineihin vai eivät. Tämän olen asetellut kysymysmuotoon: ”Ovatko älypuhelimet vaikuttaneet journalistien työrotiineihin?”. Toisaalta opinnäytetyössäni pyrin myös ymmärtämään mahdollista ilmiötä entistä syvemmin. Tämän puolestaan olen muotoillut kysymykseksi:

”Millä tavalla suomalaiset journalistit hyödyntävät älypuhelinia työssään?”. Tutkimusongelman kaksiosaisuuden vuoksi tämän opinnäytetyön tutkimusaineistona toimi kysely, mikä sisälsi kahdentyyppisiä kysymyksiä: vaihtoehtokysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. Palaan tarkemmin kyselyn yksityiskohtiin ja toteutukseen opinnäytetyön kolmannessa osiossa.

Kartoittavaan kysymykseen siitä, ovatko älypuhelimet vaikuttaneet journalistien työrutiineihin, tavoittelen opinnäytetyöhön varatun ajan ja resurssien puitteissa suuntaa antavia tutkimustuloksia. Määrittelyni liittyy siihen, että tutkimuksen laajuudessa on usein tehtävä kompromisseja aikataulun ja resurssien välillä (Heikkilä 2014, 40). Näkemykseni mukaan sopivan otosjoukon laajuus nämä seikat huomioon ottaen on noin 50 tutkimusyksikköä. Kartoittavaa kysymystä operoidaan työn kolmannessa luvussa määrällisin menetelmin.

Journalistien älypuhelimien hyödyntämiseen liittyvässä kysymyksessä tavoittelen puolestaan mahdollisimman tarkkoja vastauksia. Kuten kolmannessa luvussa tulen esittämään, operoin tätä tutkimuskysymystä pääasiassa avointen kysymysten vastauksien sisälönanalyysillä, jonka avulla aineistosta nousi esille kolme teemaa. Käytin hyödykseni tämän kysymyksen kohdalla myös määrällisiä menetelmiä, silloin kun ne liittyivät esiin nousseiden teemojen sisältöihin. Heikkilän (2014, 47) mukaan avoimet kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia etenkin silloin, kun vastausvaihtoehtoja ei tunneta kunnolla etukäteen. Koska opinnäytetyöni aiheesta ei ole toistaiseksi paljon aiempaa tutkimustietoa, palvelevat avoimet kysymykset nimenomaan tätä tutkimuskysymystä ja tavoitetta.

Opinnäytetyön laajaksi tavoitteeksi asetan uuden tiedon tuottamisen aihepiiristä. Opinnäytetyön onnistumisen kannalta tavoitteen asettaminen on merkittävä siitä syystä, että se vaikuttaa perustavanlaatuisella tavalla tutkimusprosessin etenemiseen, kuten aineiston koaamiseen, käsittelyyn ja analyysiin. Tutkimusongelma ja tutkimuksen tavoite määrittävät esimerkiksi sen, minkälaista tutkimusmenetelmää käytetään. (Heikkilä 2014, 12.)

Ennen varsinaisen tutkimusprosessin aloittamista, opinnäytetyön tekijän on määriteltävä ne taustatekijät, joilla on vaikutuksia tutkittaviin asioihin (Heikkilä 2014, 45–46). Tämän työn aiheen taustatekijöitä voi näkemykseni mukaan lähestyä ainakin kahdella tavalla. Toisaalta älypuhelimet liittyvät laajemmin ympärillämme olevan kulttuurin, yhteiskunnan ja työelämän muutoksiin. Työelämän näkökulmasta älypuhelimet ovat esimerkiksi vähentäneet fyysisiin paikkoihin liittyvää riippuvuutta, kuten parantaneet edellytyksiä etätöihin sekä kehittäneet työyhteisöjen kommunikaatiomahdollisuuksia. (Pinchot, Paullet & Rota 2010, 8.) On syytä olettaa, että tämä näkyy myös journalistien työrutiineissa. Toisaalta älypuhelimet ja niissä olevat langattomat tiedonsiirtoverkot ovat itsessään vaikuttaneet median murrokseen. In-

ternetin vaikutus näkyy muun muassa median yleisösuhteissa, mediateollisuuden ansaintalogiikassa ja journalismin sisällöissä (Seppänen & Väliverronen 2012, 145). Nämä seikat ovat oletettavasti jo itsessään muuttaneet journalistien työtottumuksia. Tähän asiaan palaan tarkemmin opinnäytetyön toisessa osassa.

Älypuhelinvaikutuksia on tutkittu laajasti mainitsemistani kulttuurin, yhteiskunnan, työelämän, yleisösuhteen, median ansaintalogiikan ja sisältöjen näkökulmista, mutta kuten aikaisemmin mainitsin, älypuhelinvaikutusten ja journalistien työrutiinien tarkastelu on jäänyt toislaiseksi tutkimuksessa vähemmälle. Tämä opinnäytetyö käsittelee juuri tätä aihepiiriä vähemmän tutkittua aluetta. Tästä näkökulmasta voidaan ajatella, että ainakin tämän opinnäytetyön yhteydessä aiemman tutkimustiedon tarkastelulla on tutkimuskysymystä kehystävä vaikutus. Aiempi tutkimustieto auttaa hahmottamaan aihepiiristä sellaisia alueita, mitä ei ole vielä tutkittu niin tarkasti.

1.2 Tutkimusmenetelmistä

Empiirisen tutkimuksen voi jakaa eri tyyppisiin esimerkiksi tutkimuksen tarkoituksen tai tiedonkeruumenetelmän mukaan (Heikkilä, 2014, 13). Tutkimusmenetelmän valinnassa oleellista on tutkimusongelma, jonka tässä opinnäytetyössä voi jakaa kahdeksi tutkimuskysymykseksi. Toinen tutkimuskysymys, ovatko älypuhelimet vaikuttaneet journalistien työrutiineihin, on luonteeltaan määrällinen, koska kysymys viittaa useisiin journalisteihin. Opinnäytetyössä tätä selvitetään laajahkon aineiston avulla ja sitä tarkastellaan määrällisin menetelmin. Tämän tutkimuskysymyksen rooli opinnäytetyössä on toimia niin sanottuna kartoitettavana tutkimuksena. Sen tarkoitus on tuottaa suuntaa antavia havaintoja ja päätelmiä aiheesta.

Toinen tutkimuskysymys, eli millä tavalla suomalaiset journalistit hyödyntävät älypuhelinvaikutuksia työssään, on puolestaan luonteeltaan laadullisempi, koska sillä pyritään selittämään tutkimuskohteen käyttäytymisen syitä. Heikkisen (2014, 15) mukaan laadullisen tutkimuksen kohde on yleensä rajatumpi, mutta siitä pyritään tekemään mahdollisimman tarkkoja havaintoja. Siinä ei myöskään pyritä samanlaisiin tilastollisiin yleistyksiin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Nämä seikat huomioon ottaen käsittelen aineistoa laadullisin keinoin kolmen keskeisimmän teeman kautta.

2 Tietoperusta

Älypuhelimien vaikutuksia on tutkittu runsaasti kulttuurin, yhteiskunnan, työelämän, yleisösuhteen, median ansaintalogiikan ja sisältöjen näkökulmista. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on puolestaan tarkastella aihetta uudesta näkökulmasta: miten älypuhelin teknologia vaikuttaa journalistien työrutiineihin ja miten teknologiaa hyödynnetään työtehtävissä. Näkökulman rajaamisessa oleellista on selvittää niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat tutkittavaan aiheeseen ja selvittää, mitä aiheesta tiedetään jo entuudestaan.

Tämän opinnäytetyön tietoperustaosuuden keskeisiä käsitteitä ovat älypuhelin, teknologinen determinismi, muuttuva mediamaisema, mediakonvergenssi, median pirstaloituminen ja media-alan disruptio. Näiden käsitteiden avulla taustoitan tätä opinnäytetyötä työn seuraavassa osiossa.

2.1 Älypuhelin teknologia median murroksen ytimessä

Esittämäni tutkimuskysymykset liittyvät perustavanlaatuisesti mediamaiseman murrokseen. Mediamaiseman kehityskulussa on huomioitava, että vielä 1900-luvun lopulla mediakenttää hallitsivat printtilehdistö, televisio ja radio. Nykyisin mediamaisema näyttäytyy suurimalle osalle internetin välityksellä ja siitä on tullut keskeinen viestinnän ja vuorovaikutuksen ympäristö (Seppänen & Välvirronen 2012, 24). Opinnäytetyön keskeinen ajatus siitä, että älypuhelin teknologia on vaikuttanut journalistien työskentelyrutiineihin, perustuu siihen, että median murroksen ytimessä ovat teknologian digitalisoituminen sekä langattomien tietoverkkojen kehitys, joiden vaikutukset näkyvät median niin yleisösuhteisissa, mediateollisuuden ansaintalogiikassa kuin journalismin sisällöissäkin (Seppänen & Välvirronen 2012, 145). Tämän perusteella oletan, että muuttuneella mediamaisemalla on ainakin välillinen vaikutus journalistien työrutiineihin.

Median murroksen katsotaan alkaneen maailmanlaajuisesti 1990-luvun alussa, kun erilaiset langattomat tiedonsiirtoteknologiat alkoivat yleistyä. Langattomia matkapuhelinliittymiä voi lukujen valossa pitää historian nopeimmin levinneenä viestintäteknologiana. Levinneisyyttä kuvaa hyvin se, että vuonna 1995 internetin käyttäjiä oli maailmassa noin 40 miljoonaa. Vuonna 2008 luku oli noussut jo 1,4 miljardiin. Tähän liittyvä oleellinen seikka on se, että nykyisin matkapuhelinliittymät ovat lähes aina samaan aikaan internetin päätelaitteita. (Castells 2009, 62.) Vuonna 2019 alle 45-vuotiaista suomalaisista 97 % käytti internetiä älypuhelimella (Tilastokeskus 2019). Samalla myös matkapuhelinliittymien määrä on kasvanut räjähdysmäisesti 1990-luvulta lähtien. Vuonna 1991 matkapuhelinliittymiä oli maailmanlaajuisesti noin 16 miljoonaa ja vuonna 2008 niitä oli jo noin 3,4 miljardia. (Castells

2009, 62.) 2010-luvulla matkapuhelinliittymien määrä on kasvanut entisestään. Vuonna 2019 matkapuhelinliittymiä oli maailmanlaajuisesti noin 8 miljardia (Ericsson 2019, 4). Samaan aikaan matkapuhelimet ovat mahdollistaneet yleisön uudenlaisen, laajemman median käytön. Uusi media on samaan aikaan viestintäteknologiaa, sisältöjen käyttämistä ja tuottamista sekä vuorovaikutusta muiden käyttäjien kanssa. (Seppänen & Väliverronen 2012, 10.)

Oman osuutensa muutoksesta ovat saaneet tavalliset journalistit, joista on tullut moniosajia eivätkä he identifioitu vain yhteen välineeseen tai työpaikkaan (Seppänen & Väliverronen 2012, 161). Samaan aikaan journalistien työmäärä on lisääntynyt ja harkinta-aika vähentynyt. Uudessa mediaympäristössä journalisteilta vaaditaan uudenlaisia taitoja. Journalistien pitää osata tuottaa erilaisia mediasisältöjä digitaalisen median eri alustoille ja työnteossa korostuu yleisön käyttäytyminen. (Kantola 2011, 115, 117.) Tutkimusaiheeni tarkoituksena on tuoda juuri tähän näkökulmaan uutta tietoa kartoittamalla sitä, minkälainen rooli älypuhelimilla on tässä muutoksessa, ja mikäli niillä on, miten journalistit hyödyntävät laitteita työssään.

Seuraavassa osioissa käsittelen mediamaiseman muutosta teknologisen kehityksen, ja erityisesti älypuhelimien näkökulmasta. Ennen median murroksen aihepiirin tarkempaa tarkastelua näen tarpeelliseksi valaista aihepiirin näkökulmaa: mitkä ovat teknologisen determinismin teorian hyödyt ja mitä se jättää huomioimatta.

Teknologisella determinismillä tarkoitetaan journalismin näkökulmasta sitä, että erilaiset journalistiset sisällöt ovat riippuvaisia kulloinkin käytettävissä olevista teknologisista välineistä. Laajemmin, yhteiskunnallisella tasolla teknologisessa determinismissä on kyse siitä, että sosiaalisia ja historiallisia ilmiöitä pyritään selittämään teknologian muutoksella. (Hill & Bradshaw 2019, 25.) Näin tulkitsti esimerkiksi Marshall McLuhan (1964, 2), joka rinnasti median ihmisten arjen jatkeeksi – ”väline on viesti” (Medium is the message). Nykyisin teknologinen determinismi katsoo, että uusilla teknologisilla innovaatioilla, kuten digitaalisilla alustoilla ja älypuhelimilla, on suurin vaikutus median murrokseen – suurempi kuin vaikkapa käyttäjäkokemuksella tai journalistisesti laadukkaalla sisällöllä (Hill & Bradshaw 2019, 25).

Teknologisen determinismin teoria toimii näkemykseni mukaan hyvänä viitekehyksenä nimenomaan tämän opinnäytetyön kohdalla, koska se auttaa hahmottamaan journalistiseen työhön liittyviä seikkoja teknologian näkökulmasta. Teknologian kehitys on esimerkiksi läheisessä suhteessa media-alan toimintaympäristön muutokseen ja näin välillisesti myös journalistien työruutiineihin. Tässä yhteydessä on näkemykseni mukaan tärkeää nostaa esille se, että vaikka tämän opinnäytetyön yhteydessä teoria toimii hyvänä apuvälineenä,

yleisellä tasolla se antaa merkittävän yksinkertaistetun kuvan median ja yhteiskunnan välisistä suhteista. Median muutoksen kokonaiskuvan kannalta se ei esimerkiksi ota riittävästi huomioon ihmisten toimintaan, kulttuuriin tai poliittisiin valintoihin liittyviä suhteita (Seppänen & Väliverronen 2012, 56).

Digitalisoitunutta mediaa kutsutaan uudeksi mediaksi tai uusmediaksi (Matikainen 2017, 279). Yksinkertaistettuna mediamaiseman kehityskulkua voi kuvata seuraavasti: 1900-luvun lopulla mediamaisemaa hallitsivat printtimedia, televisio ja radio. Nykyisin niiden rinnalla toimivat verkon monet mediat, joita käytetään yhä useammin mobiililaitteella. Langattomien päätelaitteiden yleistyessä perinteiset mediat ovat yhdentyneet toisiinsa, verkottuneet ja laajentaneet toimintojaan internettiin. Tätä medioiden toisiinsa sulautumista kutsutaan mediakonvergenssiksi, jolle digitalisoituminen ja mobiiliteknologia ovat luoneet tekniset edellytykset. (Seppänen & Väliverronen 2012, 20, 26.) Konvergenssi näkyy esimerkiksi perinteisten sanomalehtien mobiilipalveluissa, jotka sisältävät uutistekstin ja kuvien lisäksi videoita, äänitteitä, animaatioita tai keskustelupalstoja. Mediakonvergenssin laajempi saateenvarjokäsite on tekninen konvergenssi, jolla viitataan tietoliikenneverkkojen ja päätelaitteiden yhdentymiseen laajemmassa merkityksessä. Käytännössä tämä tarkoittaa mobiiliuden lisääntymistä yhteiskunnassa: samoissa tietoverkoissa voi liikkua niin dataa, ääntä ja kuvia ja tämä koskee sisällön vastaanottoa, sisällöntuotantoa, samoin kuin työn organisointimalleja. (Suomen Akatemia & Tekes 2015, 8.)

Tämän opinnäytetyön kannalta konvergenssi on oleellinen termi sekä sen laajemmassa, että suppeammassa merkityksessä. Oletan, että sillä on yhteys journalistien työruutiineihin käytännössä sekä välillisesti laajempien työelämän ja yhteiskunnan muutoksen tasolla. Käytännön tasolla journalistien tulee mobiiliin internetin aikakaudella hallita esimerkiksi eri digitaaliset formaatit, alustat entistä paremmin sekä osata ajatella käyttäjälähtöisesti työn alusta alkaen (Hill & Bradshaw 2019, 27). Näihin seikkoihin palaan syvemmin vielä tietoperustaosuuden myöhemmissä vaiheissa. Laajemmassa merkityksessä konvergenssi näkyy medioiden ansaintalogiikassa ja yleisön kulutuskulttuurissa. Suuret mediatilat tuottavat esimerkiksi samoja sisältöjä median eri välineisiin. Tästä johtuen median tuottajien ja kuluttajien raja on hämärtynyt. (Jenkins 2006, 26, 259–260.) Vieläkin laajemmassa merkityksessä konvergenssi liittyy mobiiliuden lisääntymiseen yhteiskunnassa, jolla on vaikutusta esimerkiksi työn organisointimalleihin. (Suomen Akatemia & Tekes 2015, 8.) Tällä on oletettavasti ainakin välillinen vaikutus journalistien työruutiineihin.

Langattomien päätelaitteiden yleistyessä perinteiset mediat ovat joka tapauksessa yhdentyneet, verkottuneet ja laajentaneet toimintojaan internettiin (Seppänen & Väliverronen

2012, 20). Tämä on oleellinen seikka tämän opinnäytetyön kannalta, koska internet synnyttää jatkuvasti uusia viestintäympäristöjä, kuten yhteisöpalveluita (Herkman 2011, 148). Yhteisöpalvelut ovat tämän opinnäytetyön kannalta oleellinen näkökulma siinä mielessä, että mobiiliteknologia ja sosiaalinen media kehittyivät 2000-luvun alussa käsi kädessä (Hill & Bradshaw 2019, 12). Kehityskulut liittyvät toisiinsa siis lähtökohtaisesti. Tämä näkyy käytännössä esimerkiksi siinä, että useat sosiaalisen median sovellukset, erityisesti ne, jotka ovat ilmestyneet 2010-luvulla, ovat lähtökohtaisesti kehitetty mobiililaitteelle. Nykyisin useat uudet sosiaalisen median alustat, kuten Snapchat tai Instagram ovat jo niin integroituja mobiililaitteisiin, että niitä on vaikea, tai joskus jopa mahdotonta, käyttää tietokoneella.

Sosiaalinen media poikkeaa perinteisestä joukkoviestinnästä monessa suhteessa. Tämä ero kuvaa mielestäni oivasti sitä murrosta, mitä mediamaisemassa on 1990-luvun lopusta lähtien tapahtunut. Oleellista ovat erot toimintamalleissa. Sosiaalinen media perustuu yleisön vuorovaikutteisuuteen ja hajautettuun sisällön tuotantoon (Matikainen 2017, 281). Clay Shirky (2008, 86) kuvailee puolestaan perinteistä massamediaa megafoniksi, jossa sisältö levitetään yleisölle keskeltä ulospäin. Hänen mukaansa perinteisesti yleisöstä käytetyt termit, kuten lukija tai katsoja, eivät enää päde tässä vuorovaikutteisessa verkkoympäristössä, sillä ne viittaavat lähtökohtaisesti yleisön passiivisuuteen. Boczkowskin (2005, 185–186) mukaan verkkoympäristössä uutisten tuotanto muuttuu käyttäjäkeskeiseksi ja uutiset muuttuvat dialogisesta monologisemmiksi. Hänen mukaansa uusi media on lähtökohtaisesti olemukseltaan vuorovaikutteista, jossa yleisöllä on aiempaa aktiivisempi ja vuorovaikutteisempi rooli. Internetin ja yhteisöpalvelujen mahdollistama vuorovaikutteisuus tarkoittaa sitä, että käyttäjät tuottavat yhä useammin itse omia mediasisältöjään. (Seppänen & Väliiverro-nen 2012, 135.) Benedict Evans (2015) vie ajatuksen vieläkin pidemmälle. Hän korostaa, että älypuhelin on jo itsesään eräänlainen sosiaalinen ja vuorovaikutteinen alusta. Suurim-malla osalla nykyisistä älypuhelimien sovelluksista voi esimerkiksi päästä käsiksi puhelimen yhteystietoluetteloon tai puhelimen kameraan. Kehitys näkyy myös esimerkiksi perinteisten kameranvalmistajien strategioissa, kun varsinkin uusimmat kameramallit sisältävät yhä enemmän älypuhelimaisia ominaisuuksia, kuten langattomia lähiverkkoja tai pilvipalveluita. (Hill & Bradshaw 2019, 13.)

Oleennaista mobiiliteknologian ja sosiaalisen median yhteisessä kehityskulussa tämän opin-näytetyön kannalta on se, että joukkoviestinnän passiivisista vastaanottajista on tullut aktii-visia sisällöntuottajia (Matikainen, 282). Manuel Castells (2009, 55–71) kuvaa ilmiötä henkilökohtaiseksi joukkoviestinnäksi. Termillä hän viitataan siihen, että jokaisella on nykyisin mahdollisuus päästä käsiksi joukkoviestintävälineisiin. Samalla kuka tahansa voi olla sekä sisältöjen vastaanottaja, että tuottaja. Lietsala & Sirkkunen (2008, 13–14) kuvaavatkin so-

siaalisten medioiden ominaisuuksiksi omaehtoista tuottamista, sisällön jakamista sekä vuorovaikutusta. Yleisön tuottamaa sisältöä on nykyisin tapana kutsua käyttäjälähtöiseksi sisällöksi (user-generated-content), minkä voi määritellä joko alkuperäisen sisällön tuottamiseksi tai olemassa olevan sisällön jakamiseksi (Östman 2012, 1006). Huomattavaa on kuitenkin se, että vain kuusi prosenttia yli 16-vuotiaista suomalaisista sosiaalisen median käyttäjistä oli vuonna 2016 itse joskus tuottanut omaa sisältöä. Kuratointi, kuten sisällön jakaminen, sitä vastoin on yleisempää. Alle 35-vuotiaista kaksi kolmesta jakaa sisältöä sosiaalisessa mediassa. (Wiio & Nordenstreng 2017, 13–15.) Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksen kannalta kenties oleellisin seikka sosiaalisessa mediassa on se, että uutistuo-
tannossa sisältö ei ole enää kaikista määräävin tekijä. Uudessa mediamaisemassa keskeisimmiksi tekijöiksi ovat nousseet yhteydenpito, vuorovaikutus ja kuratointi, jossa sisällöt toimivat yhä enemmän vuorovaikutuksen välineenä. (Seppänen & Väliverronen 2012, 145–146).

Digitalisoituminen on muuttanut myös yleisön tapaa kuluttaa mediaa. Lukemisen tapojen muutoksella on tulkintani mukaan ollut vaikutuksia journalistien työrutiineihin kahdestakin syystä. Ensinnäkin oletan, että journalisteja voidaan digitaalisessa ympäristössä pitää yhtä hyvin median kuluttajina kuin muutakin yleisöä. Toiseksi yleisön median kuluttamistottumuksilla on vaikutusta media-alan toimintaan yleisesti, millä on ollut oletettavasti vaikutusta, ainakin välillisesti, myös journalistien työskentelyrutiineihin. Tämän takia käsittelen seuraavaksi aihetta myös median muuttuneen yleisösuhteen näkökulmasta.

Nykyisin lukijoista noin 62 prosenttia saa uutisensa älypuhelimensa kautta (Reuters Institute 2018, 27). Samaan aikaan perinteisten printtilehtien kokonaislevikki on laskenut 1990-luvun alusta lähtien noin 45 prosenttia. (Sauri & Picard 2017, 42). Huomioitavaa on, että yleisön median lukemiseen käyttämä aika ei ole kuitenkaan laskenut vaan pikemminkin kasvanut, jos mukaan lasketaan näyttöpäätteen kautta luettu sisältö (Herkman & Vainikka 2012, 27–28).

Ominaista nykyiselle median kulutukselle on yltäkylläisyys ja yksilöllisyys. Suomalaiset esimerkiksi käyttävät nykyisin eri medioita keskimäärin liki kahdeksan tuntia vuorokaudessa. Käyttöaikaa selittää se, että yleisö käyttää medioita päällekkäin. Sosiaalisen median uutisvirtaa älypuhelimella lukiessa taustalla saattaa esimerkiksi pyöriä uutislähetys reaaliajassa. Yksilöllisyyttä nykyisessä mediamaisemassa kuvaa puolestaan se, että käyttäjät pystyvät räätälöimään sisältöjä omien toiveiden mukaan. (Seppänen & Väliverronen 2012, 51–52.) Yleisö voi esimerkiksi lukea uutisia haluamallaan formaatilla tai haluamastaan uutispalvelusta silloin kun se itselle parhaiten sopii. Muutos on tehnyt yleisön riippumattomaksi ajasta ja paikasta. Mediatouuden ja yhteisöjen tukija Philip Napoli (2011) kutsuu ilmiötä yleisön

autonomiaksi (Napoli 2011, 7–8). Yleisötutkimuksen yhteydessä puhutaankin nykyisin lukijamäärien sijaan mieluummin sitoutuneisuudesta (engagement). Termillä kuvataan yksinkertaisimmillaan sitä, kuinka kauan käyttäjä viipyy representaation parissa. Huomattavaa on, että yleisön autonomiaan liittyvät piirteet, kuten riippumattomuus ajasta ja paikasta toistuvat myös laajemmin työelämän muutosten yhteydessä (vrt. tekninen konvergenssi).

Yltäkylläisyys, yksilöllisyys ja yleisön riippumattomuus ajasta ja paikasta ovat joka tapauksessa tämän opinnäytetyön kannalta oleellisia asioita kahdesta syystä. Ensiksi nämä tekijät ovat vaikuttaneet median ansaintalogiikkaan. Tällä puolestaan on ollut jo itsessään vaikutuksia journalistien työskentelyrutiineihin. Käsittelen ansaintalogiikan muutosta ja journalistien työskentelyn muutosta seuraavassa osiossa syvällisemmin. Toiseksi oletan, että nämä mainitsemani seikat ovat vaikuttaneet myös journalistien henkilökohtaiseen mediakäyttämiseen – jolla tulkintani mukaan voi olla välillinen vaikutus journalistien työskentelyrutiineihin.

2.2 Toimintaympäristön muutos vaikutus journalisteihin

Edellisessä kappaleessa käsittelin media-alan murrosta, josta ilmeni, että älypuhelin on vaikuttanut siihen keskeisesti. Murros on vaikuttanut myös journalistien työskentelyrutiineihin (ks. luku 1). Tässä kappaleessa syvennyt tarkastelemaan puolestaan niitä tekijöitä, joilla on ollut vaikutusta media-alan toimintaympäristön ja journalistien työnruutiinien muutokseen.

Philip Napolin (2011) esittämä, mediatalouden kannalta merkittävä piirre murroksessa on ollut yleisön pirstaloituminen. Tällä hän viittaa digitaalisten jakelualustojen määrän huomattavaan kasvuun, jonka seurauksena yleisö on jakautunut entistä pienempiin ryhmiin. (Napoli 2011, 5–7.) Huomattavaa on, että yleisön jakautuminen pienempiin ryhmiin on vain yksi mediamarkkinoiden pirstaloitumisen muoto. Termi käsittää tämän lisäksi myös sen, että mediayritykset tarjoavat samoja mediasisältöjä eri jakelualustoilla tai kasvattavat kokonaistarjontaa eri medioiden sisällä. Aikaisemmin mediasisältöjen jakaminen eri jakelualustoilla tai kokonaistarjonnan kasvattaminen oli mahdotonta teknisten rajoitteiden vuoksi. (Seppänen & Väliverronen 2012, 133–134.)

Tilanne on johtanut siihen, että yleisöstä on tullut kuluttajakäyttäjyymiseltään vaikeammin tulkittava ja hallittava. Tämä on puolestaan johtanut siihen, että mediayritysten on ollut yhä vaikeampi myydä mainostilaa. Tilanne on ollut ongelmallinen varsinkin kustannusalan yrityksille, jotka operoivat usein kaksilla markkinoilla – ja ovat suuresti riippuvaisia mediamai-

nonnasta. Yleisön hallitsemattomuus on tarkoittanut perinteisille mediayrityksille mainostulojen laskua ja liiketoimintaedellytysten heikentymistä. (Seppänen & Väliaverronen 2012, 136.) Kehityksestä kertoo se, että päivälehtien ilmoitustulot olivat vielä 1980-luvulla noin 70 prosenttia mediayhtiöiden kokonaistuloista. Nykyisin osuus on noin 50 prosenttia. Joukkoviestinnän talous on puolestaan hidastunut 1990-luvulta lähtien ja vuoden 2010 jälkeen jopa supistunut. (Sauri & Picard 2017, 34–43.)

Digitalisaatio ja erityisesti mobiiliin internetin voimakas yleistymisen ovat johtaneet 2010-luvulla kustannusalan disruption. Käsitteellä tarkoitetaan sitä, että toimija, tässä tapauksessa kustannusala, joutuu muotoilemaan strategiansa uudelleen selvittääkseen hengissä toimintaympäristön muutoksessa (Södergård, Bäck & Koironen 2016 16–17). Haasteet kohdistuvat erityisesti mediantuotannon toimintaperiaatteisiin ja mediateollisuuden ansaintalogiikkaan (Wiio & Nordenstreg 2017, 30). Markkinatilanne on heijastunut niin ikään medioiden toimituksiin, jotka ovat joutuneet karsimaan väkeä erityisesti vuoden 2012 jälkeen lehdistevikkien laskiessa (Södergård, Bäck & Koironen 2016 16–17).

Ratkaisuna disruption mediayhtiöt ovat viime aikoina keskittyneet kehittämään palveluitaan mediakonvergenssia hyödyntäen. Mediakonvergenssin teho perustuu siihen, että sisällön monentaminen eri alustoille on verrattain halpaa itse sisällön tuotantoon nähden. Samalla sisällön kierrättäminen useissa kanavissa vahvistaa mediayritysten markkina-asemaa – eli se tuo yritykselle niin sanottuja synergiaetuja. (Sauri & Picard 2017, 50.) Mediat myös pyrkivät hyödyntämään aktiivista, kommentoivaa ja mediasisältöä jakavaa yleisöä, joista on tullut ratkaiseva osa uutta mediatiloutta (Jenkins 2006, 20).

Huomattavaa kuvailemassani kehityksessä journalistien kannalta on ollut se, että journalismin käytännöt eivät enää perustu yhtä vahvasti yksittäisten henkilöiden ammattitaitoon vaan kollektiiviseen dataan, mikä on jaettava ja verkottunutta (Hermida 2012, 6). Tämä on lähtöasetelma niin sanotussa käyttäjälähtöisessä toimintatavassa (user-centered-approach). Käytäntö ottaa huomioon uuden median jatkuvan muutoksen sekä sen sosiaalisen luonteen. Käyttäjälähtöinen journalismi ottaa esimerkiksi huomioon, milloin, missä ja kuinka yleisö käyttää mediaa. Käytännössä tämä näkyy siinä, että journalistien on jo työn suunnitteluvaiheessa otettava huomioon digitaaliseen sisällöntuotantoon liittyviä seikkoja, kuten formaatti, julkaisualustan erityispiirteet, tekniset edellytykset sekä käyttäjien ja mainostajien mieltymykset. (Hill & Bradshaw 2019, 4–5.) Kehitys on tarkoittanut myös sitä, että mediasisältö on muuttunut palvelemaan yhä enemmän älypuhelin-painotteista ympäristöä (Minas 2003).

Gentzel (2013) mukaan käyttäjäystävällisyys journalismissa perustuu siihen, että uutisisältö suunnitellaan lähtökohtaisesti yleisön suosimien laitteiden mukaan. Wroblewski & Zeldman (2011, 1–2) puolestaan kirjoittavat, että käyttöliittymäsuunnittelijoiden tulisi ensisijaisesti suunnitellussaan ottaa huomioon mobiililaitteen formaatti. Käytännössä tämä on näkynyt uutismedioiden panostuksena esimerkiksi mobiiliapplikaatioiden suunnitteluun. Viimeisimmän mobiiliuudistuksen Suomen mediakentällä teki Helsingin Sanomat, jonka uudistetut verkkosivut on tehty palvelemaan nimenomaan älypuhelimien käyttäjiä (Helsingin Sanomat 2020).

Journalisteille siirtyminen älypuhelin-keskeiseen ympäristöön on tarkoittanut monia muutoksia työrutiineihin. Nykyisin toimittajien tulee esimerkiksi hallita entistä paremmin eri digitaaliset formaatit, alustat sekä ajatella käyttäjälähtöisesti työn alusta alkaen (Hill & Bradshaw, 2019, 27). Uudessa tilanteessa journalisteista on tullut moniosaajia, jotka jalkautuvat yleisön joukkoon (Kantola 2011, 116). Vaikka journalismi on edelleen pitkälti perinteistä tiedon hankintaa ja sisällöntuotantoa, ovat muutokset vaikuttaneet perustavanlaatuisesti työrutiineihin (Seppänen & Väliverronen 2012, 161–162). Parton (2015) esimerkiksi ohjeistaa journalisteja toimimaan mobiiliympäristössä seuraavalla tavalla: Kirjoita mahdollisimman yksinkertaisesti, käytä tarttuvia otsikoita, keskity hyvään pohjustukseen ja mukana-satempaavaan yhteenvetoon, käytä alustan tarjoamia mahdollisuuksia hyödyksesi, kuten videoita, listoja, linkkejä ja kuvia. Hän myös neuvoo teksteissä menemään asian ytimeen mahdollisimman nopeasti, käyttämään lyhyitä ja tehokkaita kappaleita sekä tulkitsemaan yleisön reaktioita mahdollisimman tarkasti. Käyttäjälähtöisessä lähestymistavassa on erityisen tärkeää ottaa huomioon yleisön toiveet sekä tarpeet. (Parton 2015, 92–93.)

Internet ja monikäyttöinen mobiiliteknologia tarjoavat toimittajille tehokkaita ja edullisia keinoja digitaalisessa toimintaympäristössä pärjäämiseen. Mobiiliteknologia auttaa journalisteja esimerkiksi tavoittamaan yleisön entistä helpommin sekä laajemmalta alueelta. Olen-naista älypuhelimien tarjoamissa mahdollisuuksissa on se, että se poistaa journalistien tuotantoprosessista useita vaiheita ja nopeuttaa työtä. Älypuhelimien avulla jo yksikin journalisti pystyy keräämään, tuottamaan, julkaisemaan ja levittämään sisältöä samanaikaisesti. Perinteiset uutismediat ovat löytäneet tilanteesta kustannussäästöjä. Juttukeikalle lähetettävää toimittajaa ei välttämättä enää tarvitse mukaansa kallista ja painavaa järjestelmäkameraa. Verrattain edullinen älypuhelin ja siihen liitettävät apuvälineet, kuten erilliset objektiivit ja kolmijalka, soveltuvat moniin eri käyttötarkoituksiin. Tällaisissa tapauksissa journalistien moniosaaminen korostuu entisestään. Journalistisen sisällön tuottamista mobiililaitteella kutsutaan mobiilijournalismiksi. Vaikka se mielletään usein teknologian mahdollistamaksi, uudeksi työtehtäväksi, jossa journalistista työtä tehdään pääasiassa älypuhelimella, on se samalla myös paljon muuta. Mobiilijournalismi on olemukseltaan käyttäjien ja journalistien

välistä vuoropuhelua, jossa korostuu nykyajalle tyypilliset sosiaaliset piirteet, kuten yleisön joukkoistaminen. Mobiiliajan journalistin tehtävä on näyttää ja selittää yleisölle yhteiskunnallisia ilmiöitä informaatiotulvan keskellä. (Hill & Bradshaw 2019, 6, 26–27, 30–31, 97.)

Huomioitavaa mobiiliajan mediakentässä on sen visuaalisuus. Lehtikuvat, televisio ja elokuvat sekä muut visuaalisesti painottuneet mediat hallitsivat 1900-luvun mediamaisemaa. Aikaa on kutsuttu visuaaliseksi aikakaudeksi. (Seppänen & Väliverronen 2012, 33.) 2000-luvulla mobiililaitteella käytettävät digitaaliset alustat ovat tehneet journalismista vieläkin visuaalisempia. Journalistien näkökulmasta tämä on tarkoittanut siirtymistä suuntaan, jossa ammattitaitoon kuuluu organisaatiosta tai mediasuuntauksesta riippumatta visuaalinen lukutaito. (Hill & Bradshaw 2019, 133.)

Nykyään niin yleisö kuin journalistitkin tuottavat enemmän valokuvia kuin koskaan aiemmin. Kyse on siitä, että kaikki uudet älypuhelimet sisältävät kameran. Median kannalta tilannetta on erityisesti muuttanut se, että kuvat ovat digitaalisessa muodossa ja ne voi välittömästi lähettää minne tahansa. Ilmiötä kutsutaan kameroiden verkottumiseksi. (Lehmuskallio 2012, 13.) Verkottuminen on vaikuttanut siihen, millainen visuaalinen julkisuus medioissa nykyisin muotoutuu. Varsinkin ilmaisjakelulehdet hankkivat osan kuvistaan ja videoistaan satunnaisesti tapahtumapakalle sattuneilta amatöörikuvaajilta. (Seppänen & Väliverronen 2012, 34.) Huomioitavaa on, että kuvien tekninen laatu harvoin vastaa ammattitasoa, mutta niiden etuna on tuoreus ja edullisuus. Journalismin yhteydessä puhutaan raakamateriaalista, jonka etsiminen sosiaalisesta mediasta kuuluu niin ikään mobiilijournalistin työnkuvaan. Digitaalisessa mediaympäristössä myös journalistit pystyvät hyödyntämään itse keräämänsä raaka-materiaalia. Mobiililaitte on tehnyt journalisteille entistä helpommaksi kuvata ja äänittää materiaalia tapahtumapaikoilta esimerkiksi juttukeikan yhteydessä ennen tuotantoprosessia. (Hill & Bradshaw 2019, 26–27, 97.)

2000-luvun muutokset ovat journalistien näkökulmasta olleet tulkintatavasta riippuen joko myönteisiä tai kielteisiä. Älypuhelin tarjoaa toisaalta useita työtä helpottavia ominaisuuksia (Hill & Bradshaw 2019, 30–31). Näistä ominaisuuksista huolimatta journalistien työmäärä ja kiire on kasvanut ja harkinta-aika vähentynyt. Verkkomedian nopean reaaliaikaisen uutisvirran takia työ on kiireisempää kuin aiemmin ja siinä vaaditaan kykyä tuottaa useita versioita samasta aiheesta verkon eri alustoille. Journalisteilta vaaditaan suurempaa työpanosta ja joustavuutta muuttuviin tilanteisiin. Myös toimitusten sisäinen työnjako on muuttunut mekaanisemmaksi. Tuotantoprosesseja on aikataulutettu, eikä sisällöntuotanto perustu enää ainoastaan yksittäisten toimittajien ammattitaidon varaan. Työnkuva on muuttunut tuottajamaisemmaksi ja toimitukset toimivat tietoisemmin yhteistyössä toistensa kanssa. Tässä yhteydessä on toisaalta nostettava esiin se, että journalistien työnkuvan muutokseen

vaikuttavia tekijöitä on muitakin kuin ainoastaan teknologian kehitys, kuten julkisuuden notkistuminen 2000-luvulla. (Kantola 2011, 115–116, 117.) Toisaalta on näkemykseni mukaan kiistämätöntä, etteikö teknologialla olisi tässä muutoksessa merkittävää roolia.

Huomioitavaa työrutiineiden muutoksen yhteydessä on toisaalta tulkintani mukaan myös se, että muun yleisön tavoin myös journalistit joutuvat kuluttamaan aikaisempaa enemmän mediaa ja lukemaan erilaisia mediasisältöjä. Tämä liittyy siihen, että nopeasti muuttuvassa mediaympäristössä medianlukutaito ja tarinankerrontatekniikat vaativat jatkuvaa päivitystä. Sen lisäksi yleisön käyttäytyminen muuttuu jatkuvasti. (Hill & Bradshaw 2019, 109.) Teknologian muutos sekä media-alalla alati muuttuvat käytännöt ovat johtaneet siihen, että ammatilliset taidot vanhenevat nopeasti eikä koulutus takaa ammattitaitoa uran loppuun asti (Seppänen & Väliverronen 2012, 156).

3 Aineiston keruumenetelmät

Opinnäytetyön edellinen osio käsitteli älypuheliin ja journalistien työhön liittyviä seikkoja aiemman tutkimustiedon perusteella. Tietopohjaosion tarkoitus oli määrittää niitä taustatekijöitä, joilla on vaikutuksia tämän opinnäytetyön keskeisiin asioihin (Heikkilä 2014, 45–46). Kuten jo ensimmäisessä luvussa tulkituin, aiemmalla tutkimustiedolla on rajaava ja aihepiiriä syventävä vaikutus tämän opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset puolestaan vaikuttavat lähtökohtaisesti opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmiin. Käsittelemme niitä syvällisemmin opinnäytetyön seuraavassa osiossa.

Tutkittavan aiheen luonne, tavoite sekä resurssit ovat niin ikään niitä tekijöitä, jotka vaikuttavat tiedonkeruumenetelmän valintaan (Heikkilä 2014, 17). Opinnäytetyöni ensimmäisessä osiossa osoitin, että tämän työn tutkimusongelman luonne on samaan aikaan sekä kartoittava että laadullinen (ks. luku 1.1). Tutkimusongelman voi tästä syystä jakaa kahdeksi tutkimuskysymyksiä: ”Ovatko älypuhelimet vaikuttaneet journalistien työrutiineihin?” sekä ”millä tavalla suomalaiset journalistit hyödyntävät älypuhelimia työssään?”. Siinä missä ensimmäinen kysymyksistä kartoittaa opinnäytetyön tutkimusongelmaa, toinen pyrkii selittämään ilmiötä syvällisemmin.

Kuten opinnäytetyön aikaisemmissa osioissa määritin (ks. luku 1.1.), tavoitteenani on saada kartoittavasta tutkimuksesta opinnäytetyöhön varatun ajan ja resurssien puitteissa noin 50 tutkimusyksikön laajuinen otosjoukko, jonka pohjalta pystyn tekemään aiheesta suuntaa antavia johtopäätöksiä. Laadullisen kysymyksen tavoite on puolestaan saada mahdollisimman tarkkoja vastuksia siitä, kuinka journalistit käyttävät älypuhelimia hyödykseen työrutiineissaan. Laajempi opinnäytetyön tavoite on tuottaa aiheesta uutta tietoa.

3.1 Kyselytutkimuksen toteutus

Tutkimusongelman luonne, tavoite sekä resurssit huomioon ottaen päädyin keräämään opinnäytetyön aineistoa kyselytutkimuksella. Päätös perustui siihen, että kyselytutkimukseen on mahdollista sisällyttää samaan aikaan sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Ajatuksenani oli, että näin pystyn saamaan samaan aikaan vastauksia opinnäytetyön molempiin tutkimusongelmiin. Strukturoitujen monivalintakysymysten tarkoitus tutkimuksessa on kerätä tietoa siitä, ovatko älypuhelimet vaikuttaneet journalistien työrutiineihin. Avointen kysymysten tarkoitus puolestaan on tarkastella siitä, kuinka journalistit käyttävät älypuhelimia hyödykseen työssään.

Heikkilän (2014, 47) mukaan onnistuneen kyselytutkimuksen tunnusmerkkejä ovat muun muassa selkeys, kysymystenasettelun johdonmukaisuus, kysymysten looginen järjestys sekä vastaamisen mutkattomuus. Nämä seikat sekä tutkimuskysymykset ja tavoitteet huomioon ottaen päädyin toteuttamaan kyselyn verkossa. Verkkokyselyn digitaalisen toimintaympäristön huomattava etu on se, että, pystyin levittämään kyselyn nopeasti ja helposti. Verkkoympäristö palveli myös otosjoukon noin 50 henkilön laajuuden tavoitetta (ks. luku 1.1) siinä mielessä, että pystyin seuraamaan vastausmääriä reaaliajassa. Tämä helpotti tutkimusprosessin aikatauluttamista, minkä tulen tämän osion lopussa osoittamaan.

Katsoin parhaaksi toteuttaa kyselyn siten, että vastaukset pystyi antamaan anonyymisti. Ratkaisu perustui kahteen seikkaan. Toisaalta ajatukseni oli se, että anonyymiteetti saattaisi kannustaa useampia henkilöitä vastaamaan kyselyyn. Toisaalta se saattaisi rohkaista vastaajia kertomaan omista kokemuksistaan ja asenteistaan totuudenmukaisemmin ja vapaammin. Kyselyssä pyysin vastaajia ilmoittamaan tietoja työnkuvasta, työpaikasta, työskentelyalueesta sekä uran pituudesta. Työnkuviin, työpaikkoihin ja työskentelyalueisiin liittyvissä vastauksissa päätin hyväksyä myös epätarkat vastaukset, koska ajatukseni oli, että osa vastaajista ei työskentele ainoastaan yhdelle työnantajalle, yhdellä alueella tai tarkkaan määritetyssä työtehtävässä. Kyselyssä pyysin vastaajia määrittämään nämä tekijät kuitenkin mahdollisimman tarkasti.

Uran pituuteen liittyvässä monivalintakysymyksessä vastaajilla oli mahdollisuus valita parhaiten kuvaava ikähaarukka alle viiden ja yli 25 työvuoden väliltä. Ikähaarukoita oli valittavana yhteensä kuusi. Tämä ratkaisu perustui seuraavassa osiossa käsittelemäni tavoitteeseen kartoittaa työuran pituuksien välisiä eroja. Kyselyssä pyrin selvittämään nimenomaan vastaajien uran pituutta, enkä esimerkiksi heidän ikäänsä. Ajatukseni oli, että uran pituus kertoo enemmän vastaajan ammattitaidoista, kokemuksesta ja ymmärryksestä kuin ikä.

Muodoltaan kysely oli lyhyt ja ytimekäs. Se sisälsi vastaajatietojen, kuten työuran pituuden lisäksi neljä monivalintakysymystä ja kolme avointa kysymystä, jotka olivat vastaajille vapaavalintaisia. Vapaavalintaisilla avoimilla kysymyksillä pyrin selvittämään vastaajien älypuhelimien käyttöön ja työrutiineihin liittyviä ajatuksia ja asenteita. Monivalintakysymyksillä pyrin puolestaan kartoittavasti selvittämään älypuhelimien ja eri sovellusten sekä toimintojen merkitystä vastaajien työskentelytavoissa. Kyselyn ytimekkään luonteen tarkoitus oli kannustaa mahdollisimman monia journalisteja osallistumaan kyselyyn. Ajatukseni oli, ettei kukaan kyselyyn vastaajista jätä vastaamatta kyselyyn ainakaan sen perusteella, että kysymyksiä on liikaa tai kysymykset olisivat liian monimutkaisia. Käsittelem kysymystenasettelua ja vastauksia työn seuraavassa osiossa tarkemmin.

Toteutin kyselyn 3.2–1.3.2020 välisenä aikana Google Forms verkkokyselyohjelmalla. Lähetin kyselyn sähköpostilla 15 toimitukseen eri puolelle Suomea. Eri alueiden huomioinnilla pyrin kartoittamaan näkemyksiä mahdollisimman laajasti koko Suomen alueelta. Kyselyn vastaanottajina olivat muun muassa Ilta-Sanomat, Turun Sanomat, Helsingin Sanomat, MTV, Lapin Kansa, Aamulehti, Karjalainen, Kaleva, Keskisuomalainen ja STT. Tämän lisäksi jaoin kyselyn omilla sosiaalisen median kanavissani.

Kyselyn saatetekstissä pyysin vastaajia, useimmiten tiedotusvälineiden toimituspäälliköitä, vastaamaan kyselyyn ja välittämään sitä eteenpäin toimituksien sisällä. Kolmen viikon aikana vastauksia kertyi yhteensä 28 kappaletta. Tämä ei kuitenkaan vastannut alkuperäistä 50 vastaajan tavoitettani. Tämän takia pidin kyselyä auki ylimääräisen viikon, jonka aikana lähetin kyselyn vielä 10 eri toimitukseen. Tämän lisäksi otin yhteyttä heihin, joille olin kyselyn jo aikaisemmin lähettänyt ja joiden osallistumista en ollut havainnut verkkokyselyn vastauksissa. Mainitsemini toimien seurauksena kyselyni sai neljän viikon aikana vastauksia yhteensä 48 kappaletta. Kolmeen avoimeen kysymykseen, jotka olivat vastaajille vapaavalintaisia, vastauksia kertyi hieman vähemmän: 31–42 vastausta kysymyksestä riippuen. Tässä mielessä kyselyn verkkoympäristön reaaliaikaisuus palveli tavoitetta onnistuneesti. Käsittelen kyselyn tuloksia tarkemmin opinnäytetyön seuraavissa osioissa.

3.2 Analyysin periaatteet

Seuraava opinnäytetyön analyysiosio jakautuu tutkimuskysymysten mukaisesti kahteen osaan. Ensiksi tarkastelen aineistoa kartoittavan tutkimuksen näkökulmasta, jossa hain vastausta kysymykseen, ovatko älypuhelimet vaikuttaneet journalistien työskentelyrutiineihin. Analyysin toisessa osassa tarkastelen kyselyn avoimia vastauksia. Tässä hyödynnän myös monivalintakysymyksissä esiin nousseita havaintoja. Tarkastelen aineistoa sisällönanalyttisesti ja esittelen sen pohjalta kolme keskeisintä teemaa. Tyypillisestä opinnäytetyön kaavasta poiketen, esittelen kartoittavan tutkimuksen johtopäätökset heti analyysin yhteydessä, koska koen, että niillä on vaikutusta laadullisen tutkimuksen aineiston ja analyysin hahmottamiseen.

Kartoittavan tutkimuksen aineiston operoinnissa käytin hyödykseni tilastollisia menetelmiä. Taulukoin kyselyn tulokset Microsoft Excel -ohjelmalla ja käytin hyödykseni Google Forms -ohjelman muodostamia tilastoja tutkimustuloksista. Tässä yhteydessä kiinnostava muuttuja oli se, kuinka vastaukset jakautuisivat uran pituuksien mukaan. Tämä liittyi oletukseeni siitä, että vastaajat, jotka ovat tehneet vasta lyhyen työuran edustavat keskimäärin iältään

nuorempaa ammattikuntaa ja ovat lähtökohtaisesti tottuneet käyttämään älypuhelinta työskentelyssään. Oletin, että älypuhelimilla ei ole heidän kohdallaan niin suurta vaikutusta työelämään kuin pitkän uran tehneillä. Pitkän työuran tehneet edustavat oletukseni mukaan puolestaan keskimäärin iäkkäämpää ammattikuntaa, jotka saattavat työskennellä mieluummin perinteisemmillä menetelmillä. Heille älypuhelimien vaikutus työrutiineihin saattaa olla suurempi. Toisaalta oletus saattaa olla väärä ainakin kahdesta syystä. Tietävästi ei ole olemassa aikaisempaa tutkimusnäyttöä siitä, että uran pituus vaikuttaisi siihen, miten älypuhelimien koetaan vaikuttavan työskentelyrutiineihin. Vaikutus voi olla suuri tai pieni riippumatta siitä, miten pitkän uran työntekijä on tehnyt. Toiseksi älypuhelimien vaikutus voi olla suuri lyhyen uran tehneelle siinä tapauksessa, jos henkilö ei ole oppinut käyttämään perinteisiä menetelmiä työssään. Pidemmän uran tehneille vaikutus voi toisaalta olla pieni, jos työstä selviää hyvin perinteisten menetelmien avulla ilman älypuhelinta.

Seuraavaksi kokoan yhteen aineiston tulokset, analyysin ja johtopäätökset. Tämän jälkeen esitän yhteenvedon kartoittavan tutkimuksen kaikista johtopäätöksistä. Tämä valinta perustui siihen, että koen johtopäätöksillä olevan vaikutuksia työn myöhempään laadulliseen analyysiin. Se, että onko älypuhelimilla vaikutusta journalistien työskentelyyn, määrittelee suuressi toista tutkimuskysymystä.

4 Älypuhelin työrutiinien muutoksen ytimessä

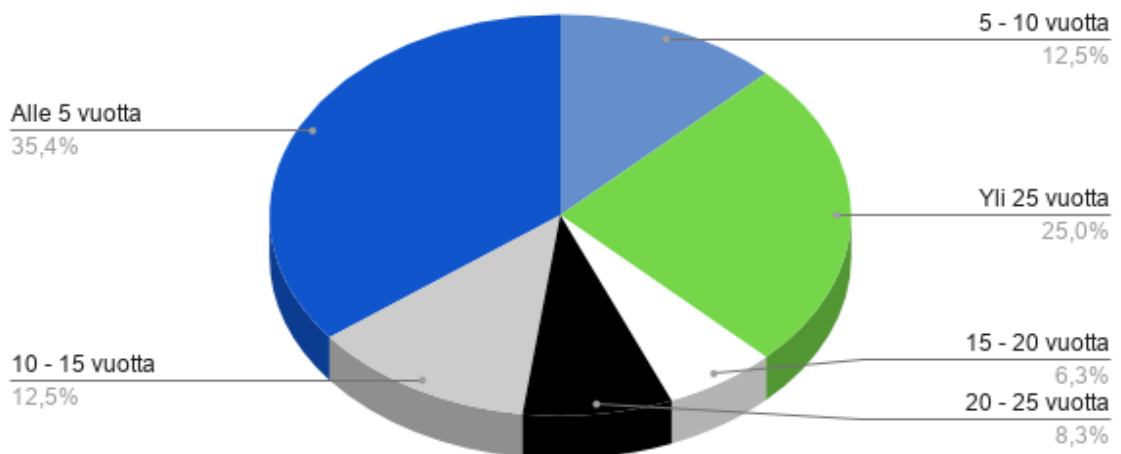
Kartoittavassa tutkimuksessa etsin vastausta kysymykseen: ovatko älypuhelimet vaikuttaneet journalistien työrutiineihin. Kuten opinnäytetyön aiemmissa osioissa linjasin (ks. luku 1.1), tutkimuksen tavoite oli saada noin 50 vastaajan otosjoukko, joiden vastauksista aiheesta on mahdollista tehdä suuntaa antavia johtopäätöksiä. Vastauksia tuli kuukauden aikana yhteensä 48 kappaletta. Kyselyn strukturoiduilla monivalintakysymyksillä selvitin sitä, ovatko vastaajien työrutiinit muuttuneet älypuhelimien johdosta, kokevatko vastaajat, että älypuhelin on merkittävä väline heidän työssään ja miten uran pituuden muuttuja näkyy vastauksissa.

4.1 Tulokset ja analyysi

Kuten jo aiemmassa osiossa kävi ilmi (ks. luku 3.1), vastaajien uran pituutta selvittävässä monivalintakysymyksessä vastaajilla oli mahdollisuus valita viidestä vaihtoehdosta yksi kuvaamaan heidän uran pituuttaan. Tällä pyrin haarukoimaan uran pituuksiin liittyviä tekijöitä. Vastausvaihtoehdot olivat alle 5 vuotta, 5–10 vuotta, 10–15 vuotta, 15–20 vuotta, 20–25 vuotta ja yli 25 vuotta. Vastausvaihtoehtojen määrä perustui edellä mainitsemaani oletukseen siitä, että lyhyemmän työuran tehneet, jotka oletettavasti edustavat nuorempaa ammattikuntaa, saattavat olla tottuneempia käyttämään älypuhelimia työrutiineissaan kuin pitkän työuran tehneet. Heille älypuhelimien vaikutus ei välttämättä ole niin suuri kuin pitkän uran tehneille.

Kyselyyn vastasi yhteensä 48 vastaajaa, joista 35,4% (17) oli työskennellyt journalistina alle viisi vuotta, 12,5% (6) vastaajista 5–10 vuotta, 12,5% (6) vastaajista 10–15 vuotta, 6,3% (3) vastaajista 15–20 vuotta, 8,3% (4) vastaajista 20–25 vuotta ja 25% (12) henkilöistä yli 25 vuotta. Esitän uran pituuksiin peruvan jakauman seuraavaksi.

Uran pituudet

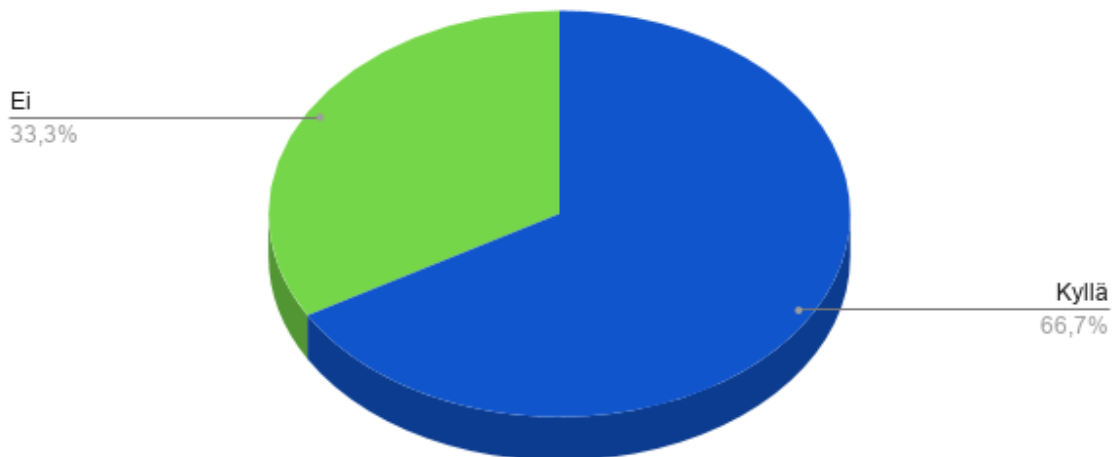
Kuvio 1. Vastaajien työuran pituudet ryhmittäin.

Kuten kuviosta 1 ilmenee, oli kyselyyn osallistujien jakauma uran pituuksien perusteella vaihteleva. Vähiten edustetut ryhmä olivat 15–20 sekä 20–25 vuotta työurallaan olleet. Näitä ryhmiä edusti yhteensä seitsemän vastaajaa. Toisaalta eniten edustetut ryhmät olivat toistensa ääripäitä. Eniten edustettu ryhmä olivat alle viisi vuotta työurallaan olleet, joita kyselyyn osallistui yhteensä 17 henkilöä. Toiseksi suurin ryhmä olivat yli 25 vuotta urallaan olleet, joita edusti kyselyssä 12 henkilöä. Näkemykseni mukaan tämä ääripäiden edustellisuus on tärkeässä roolissa uran pituuksiin liittyvien havaintojen teossa. Sen avulla ainakin ryhmien ääripäistä pystyy tekemään suuntaa antavia tulkintoja.

4.2 Älypuhelimien vaikutus työskentelyrutiineihin

Kartoitin älypuhelimien merkittävyyttä työskentelyrutiineissa kahden monivalintakysymyksen avulla. Kysymyksissä tiedusteltiin, pitävätkö vastaajat älypuhelimia työssään merkittävänä välineenä ja onko älypuhelin vaikuttanut heidän työskentelytottumuksiinsa. Ensiksi mainitulla kysymyksellä pyrin selvittämään älypuhelimien käyttöön liittyviä asenteita vastaajien keskuudessa. Toisella kysymyksellä puolestaan pyrin selvittämään työn muutokseen liittyviä näkemyksiä kartoittavassa mielessä. Asetin kysymyksen työn muutoksesta yksinkertaiseen muotoon: "Onko älypuhelin muuttanut työskentelytapojasi?". Siihen vastaajilla oli kaksi vastausvaihtoehtoa: kyllä tai ei. Tarkoitukseni oli muotoilla kartoittavasta kysymyksestä mahdollisimman yksinkertainen ja ymmärrettävä. Tarkoitukseni oli saada siitä suuntaa antavia johtopäätöksiä.

Onko älypuhelin muuttanut työskentelytapojasi?

Kuvio 2. Onko älypuhelin muuttanut työskentelytapojasi?

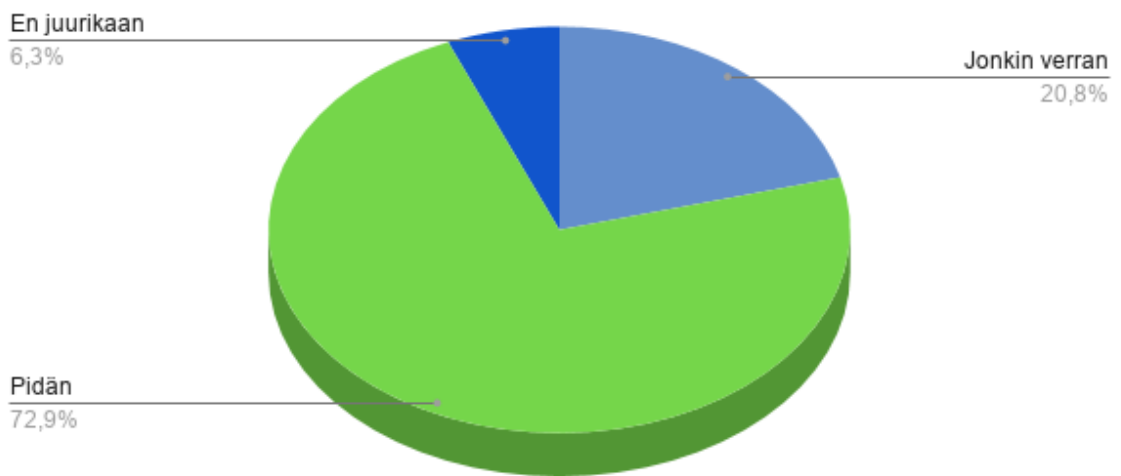
Kuten kuvio 2 voi huomata, vastaajista 66,7% (32) ilmoitti, että älypuhelin on muuttanut heidän työskentelytapojaan. Sen sijaan 33,3% (16) vastaajista ilmoitti, ettei älypuhelimella ole vaikutusta heidän työskentelyynsä. Toisin sanoen noin kaksi kolmasosaa vastaajista ilmoitti kokevansa, että älypuhelin on vaikuttanut heidän työrytmiinsä. Alustava johtopäätös on, että valtaosa vastaajista kokee älypuhelimien muuttaneen heidän työskentelyrytmiään.

Palaan toisen tutkimuskysymyksen yhteydessä vastaajien työn muutoksesta vielä tarkemmin. Tässä kohdassa otan kuitenkin tarkasteluun ne vastaajat, jotka ilmoittivat, ettei älypuhelin ole vaikuttanut heidän työhönsä. Tarkastelen tätä otantaa uran pituuksien perusteella. Kielteisesti vastanneista 10 ilmoitti uransa pituudeksi alle 5 vuotta ja viisi yli 25 vuotta. Yksi kielteisesti vastanneista oli työskennellyt 20–25 vuotta. Tämän tiedon perusteella voi nähdä, että oletukseni siitä, että lyhyemmän työuran tehneet ovat työrytmeissään tottuneempia älypuhelimien käyttäjiä kuin pitkän työuran tehneet, ei pidä täysin paikkaansa. Toisaalta enemmistö kielteisesti vastanneista olivat lyhyen uran tehneitä. Ero pitkän uran tehneisiin ei ollut kuitenkaan tulkintani mukaan erityisen selkeä. Kuten jo edellisessä luvussa pohdin, olettamukseni saattoi olla lähtökohtaisesti epäpätevä siitä syystä, että älypuhelimien

vaikutus voi olla yhtä hyvin suuri myös lyhyen uran tehneelle, jos henkilö ei ole lähtökohtaisesti tottunut työskentelemään ilman älypuhelinta.

Toisessa kartoittavassa kysymyksessä vastausvaihtoehtoja oli kolme. Kysyin vastaajilta, pitävätkö he älypuhelinta merkittävä välineenä työssään. Tämän kysymyksen tarkoituksena oli selvittää vastaajien asenteita älypuhelinta kohtaan kartoittavasti. Seuraavaksi esitä kuvan vastausten jakaumasta.

Pidätkö älypuhelinta merkittävänä välineenä työssäsi?

Kuvio 3. Pidätkö älypuhelinta merkittävänä välineenä työssäsi?

Kuten kuviosta 3 pystyy havaitsemaan, kysymys siitä, pitävätkö vastaajat älypuhelinta merkittävänä välineenä työssään, oli jakaumaltaan puolestaan selkeämpi kuin kysymys työskentelytapojen muutoksesta. Kuten kuvio 3 osoittaa, vastaajista 72,9% (35) piti älypuhelinta merkittävänä välineenä, 20,8% (10) piti älypuhelinta jossain määrin merkittävänä ja 6,3% (3) vastaajista ei pitänyt älypuhelinta juurikaan merkittävänä.

Huomattavaa tämän kysymyksen yhteydessä oli havainto, että nämä kolme vastaajaa, jotka eivät pitäneet älypuhelinta merkittävänä, vastasivat kieltävästi myös työn muutokseen liittyvään kysymykseen. Kaksi heistä oli työskennellyt ammatissa alle viisi vuotta ja yksi oli työskennellyt yli 25 vuotta.

4.3 Kartoittavan tutkimuksen johtopäätökset

Tavoitteeni kartoittavan tutkimuksen kohdalla (ks. luku 1.1) oli saada aiheesta suuntaa antavia tutkimustuloksia. Merkittävin suuntaa antava johtopäätös kartoittavassa tutkimuksessa oli se, että noin kaksi kolmasosaa, 66,4 %, vastaajista koki, että älypuhelin on muuttanut heidän työskentelytapojaan. Tätä voi pitää keskustelun avauksena esimerkiksi laajemmalle tutkimukselle aihepiiristä.

Kartoittavaan tutkimukseen liittyi myös oletus siitä, että vastaajat, jotka ovat tehneet lyhyemmän työuran ovat tottuneempia käyttämään älypuhelinia työssään kuin he, joilla on takanaan pidempi työura. Tämä oletamus ei ole tämän tutkimustiedon valossa kuitenkaan yleistettävissä, koska 33,3 % vastaajista ilmoitti, ettei älypuhelin ole muuttanut heidän työskentelyrutiinejaan. Heistä 37,5% oli työskennellyt urallaan yli 20 vuotta.

Kartoittava kysymys journalistien asenteista älypuhelinia kohtaan oli jakaumaltaan puolestaan selkeämpi. Kysymyksessä kartoitettiin sitä, pitävätkö journalistit älypuhelinia merkittävänä välineenä työssään. Vastaajista 72,9% piti älypuhelinia merkittävänä ja 20,8% jokseenkin merkittävänä. Ainoastaan 6,3% vastaajista ilmoitti kokevansa, ettei älypuhelimella ole heidän työtehtävissään merkitystä. Kielteisesti vastanneista jokainen oli myös sitä mieltä, että älypuhelin ei ole muuttanut heidän työtään. Tämän asenteita kartoittavan kysymyksen kohdalla voi nähdä, että älypuhelin on merkityksellinen väline journalistien työtehtävissä.

Kartoittavasta osiosta voi tehdä johtopäätöksen, että merkittävä osa journalisteista kokee älypuhelimien muuttaneen heidän työskentelyrutiinejaan ja se on heille tärkeä työskentelyväline. Tämä johtopäätös vastaa myös ennakkokäsitystäni siitä, että älypuhelinien arkistuminen yhteiskunnassa on vaikuttanut tavallisen yleisön lisäksi niin ikään myös journalistien työrytmiineihin (ks. luku 1). Tutkimustuloksista voi myös nähdä, että pieni osa journalisteista kokee, ettei älypuhelimella ole vaikutusta heidän työrytmiineihinsä ja vielä pienempi osa journalisteista pitää älypuhelinia merkityksettömänä heidän työssään. Tämän arkistumisen voi tulkintani mukaan sitoa tietoperustaosiossa esiin tuomaani seikkaan laajemmasta työelämän murroksesta. Siinä älypuhelimet liittyvät oleellisesti laajemmin ympärillämme olevan kulttuurin, yhteiskunnan ja työelämän murrokseen (Pinchot, Paullet & Rota 2010, 8). Toisaalta tämän voi tulkita myös erityisesti media-ala ilmiöksi siinä mielessä, että nykyisin journalistien tulee hallita entistä paremmin verkon eri digitaaliset formaatit sekä alustat – ja samaan aikaan mobiiliteknologia tarjoaa journalisteille tehokkaita ja edullisia keinoja tässä toimintaympäristössä pärjäämiseen. (Hill & Bradshaw 2019, 27, 6.)

5 Älypuhelin käyttö työtehtävissä

Ennen toisen tutkimuskysymyksen tarkastelua, kertaan järjestelmällisyyden nimissä opin näytetyöntöön keskeiset tutkimuskysymykset. Niitä olivat älypuhelinvaikutusten kartoittaminen journalistien työrutiineissa ja selvitys siitä, miten vastaajat käyttävät älypuhelimia työtehtävissään.

Edellisessä osiossa käsitelin oppinäytetyön kartoittavaa tutkimusongelmaa. Tässä osiossa keskityn käsittelemään puolestaan älypuhelinvaikutustarkoituksia journalistien työtehtävissä. Katson myös tarpeelliseksi valaista ensimmäistä, työn muutosta koskevaa kartoittavaa tutkimuskysymystä syvällisemmin. Teema nousi esiin aineiston käsittelyn yhteydessä. Paneudun tarkemmin tutkimusosion muihin teemoihin osion seuraavissa kappaleissa.

Tämä tutkimusongelman toinen osa perustuu avointen kysymysten sisällönanalyysille. Sisällönanalyysin keskiössä ovat kyselyn avoimet kysymykset ja niistä esiin nousseet kolme keskeisintä teemaa. Avoimet kysymykset ovat tarkoituksenmukaisia tilanteissa, joissa vastauksia ei tunneta tarkasti etukäteen. Tähän seikkaan liittyen on oleellista, että vastaajien ajatusten suuntaa rajataan kapeammalle alueelle. (Heikkilä 2014, 47.) Tämä näkyy tässä tutkimuksessa esimerkiksi kysymyksenasettelussa, mitkä sisälsivät oletukset, että vastaajien työrutiinit ovat muuttuneet älypuhelinvaikutuksesta ja vastaajat pitävät älypuhelimia merkittävänä välineinä työssään. Kysymyksiä olivat esimerkiksi: ”[Onko älypuhelin muuttanut työskentelytapojasi], millä tavalla?” ja ”[Mitä seuraavista älypuhelinvaikutuksista käytät työssäsi?], millä tavalla?”. Kysymyksenasettelun oletettavan luonteen takia kysymykset olivat vastaajille vapaavalintaisia. Avoimien kysymysten vastaukset käsittävät siis ainoastaan heidät, jotka kokivat älypuhelinvaikutuksen merkittävänä välineenä ja joiden työrutiineja älypuhelin on muuttanut. Henkilöitä, joiden työrutiineita älypuhelin on muuttanut, oli kartoittavan tutkimuksen tuloksen perusteella 66,4%.

Avoimien kysymysten perusteella aineiston keskeisimmiksi teemoiksi nousivat työn muutos, variaatiot älypuhelinvaikutustavoissa sekä yleisimmin käytetyt mobiilisovellukset ja niiden päällekkäinen käyttö. Aineiston käsittelyssä hyödynsin myös kyselyn monivalintakysymysten tuloksia, silloin kun ne liittyivät esiin nousseiden teemojen sisältöihin. Näitä olivat esimerkiksi vastaukset hyödynnettävistä älypuhelinvaikutuksista ja sovelluksista. Seuraavissa osiossa käsitelen aineistoista nousseita teemoja yksitellen. Lopuksi yhdistän keskeisimmät johtopäätökset kokoavaksi yhteenvedoksi.

5.1 Teema: työnmuutos

Kuten edellisessä kappaleessa mainitsin, yhdeksi keskeiseksi teemaksi aineistosta nousi työn muutos. Työn muutosta käsittelemällä myös tietoperustaosiossa (ks. luku 2.2). Olennaista älypuhelimien tarjoamissa mahdollisuuksissa työn näkökulmasta on Hill & Bradshaw (2019) mukaan se, että se poistaa journalistien tuotantoprosessista useita vaiheita ja nopeuttaa työtä. Älypuhelimien avulla jo yksikin journalisti pystyy keräämään, tuottamaan, julkaisemaan ja levittämään sisältöä samanaikaisesti. (Hill & Bradshaw 2019, 26–27, 97.) Työn muutos nousi esille useiden vastausten yhteydessä, joita tuon seuraavaksi esille.

”Kaiken saa helpommin talteen ja tarvittaessa tiedon saa nopeasti eteenpäin. Uutisia tulee luettua ”koko ajan”, joten työvuoroon mentäessä on selvä kuva mitä tehdä” (Toimittaja, uran pituus 15–20 vuotta)

”Sen avulla työhönsä voi perehtyä entistä nopeammin ja syvemmin. Uutiset ja niiden tekeminen kulkevat aina mukana” (Monimediatoimittaja, uran pituus 5–10 vuotta)

”Tulee työajan ulkopuolellakin seurattua uutisia aiempaa tiiviimmin” (Toimittaja, uran pituus yli 25 vuotta)

Aineistosta kävi ilmi, että älypuhelin ja sen ominaisuudet koetaan työn kannalta myönteisenä tai neutraalina välineenä. Älypuhelimella on vastausten perusteella työtä helpottavat ja nopeuttavat vaikutus. Tämä ilmeni esimerkiksi esille tuomieni vastausten sanavalinnoissa, kuten saada helpommin, saada nopeasti tai [työhön voi perehtyä] nopeammin ja syvemmin.

Vastauksista kävi ilmi myös se, että vastaajien työ ja vapaa-aika kulkevat tiiviisti käsi kädessä. Tähän esille nostamissani vastauksissa viittaa esimerkiksi se, että uutisten aktiivinen seuraaminen korostuu myös työajan ulkopuolella. Kahdessa vastauksessa uutisten seuraamista perusteltiin työn laadun paranemisella. Viimeisessä esimerkivastauksessa työajan ulkopuolinen uutisten seuraaminen korostui, mutta vastaaja ei yhdistänyt sitä suoraan työssä pärjäämisen ehdoksi.

Vastaukset voidaan tulkintani mukaan yhdistää kolmeen tietopohjaosuudessa mainittuun seikkaan. Toisaalta median kuluttaminen on yleisesti kasvanut älypuhelin teknologian kehityksessä. Tietopohjaosuudessa kuvailin esimerkiksi median kulutuksen yltäkylläisyyttä (ks. luku 2.1). Toisaalta journalisteilta vaaditaan työssään verkkomedian nopeuden takia suu-

rempaa työpanosta ja parempaa joustavuutta (Kantola 2011, 115). Huomioitavaa tässä yhteydessä on se, että myös itse journalistit joutuvat aikaisempaa enemmän kuluttamaan mediaa ja lukemaan erilaisia mediasisältöjä, koska nopeasti muuttuvassa mediaympäristössä medianlukutaito ja tarinankerrontatekniikat vaativat jatkuvaa päivitystä ja yleisön käyttäytyminen muuttuu jatkuvasti (Hill & Bradshaw 2019, 109). Toisaalta lienee hyvä ottaa huomioon myös tulkintani, että asioista perillä oleminen on merkittävä osa journalistista ammattitaitoja ja uutisia luetaan muutenkin vapaa-ajalla aiempaa enemmän ammatista riippumatta.

Huomattavaa seikka työn muutokseen liittyvissä vastauksissa oli toisaalta se, että vain yksi kaikista vastaajista nosti esille poikkeavan näkökulman, jossa älypuhelimien koettiin lisänneen työhön liittyvää painetta. Tämä huomio liittyy tietopohjaosuudessa käsittelemääni aiheeseen journalistien työn muutoksesta 2000-luvulla (ks. luku. 2.2), jossa deadline on jatkuvasti auki ja toimittajilta vaaditaan kykyä tuottaa useita versioita samasta aiheesta eri digitaalisille alustoille. Journalisteilta vaaditaan suurempaa työpanosta kuin aiemmin ja samaan aikaan joustavuutta verkkomedian nopeaan tahtiin (Kantola 2011, 115). Seuraavaksi esittelen vasutuksen, mikä tukee tätä näkemystä.

"Olen käyttänyt jonkinlaista älypuhelinia koko työurani, mutta toki sovellusten ja laitteiden kehittyminen on lisännyt mahdollisuuksia. Oletus siitä, että toimittajalla on älypuhelin lisää toisaalta myös painetta olla asioiden päällä koko ajan ja joka paikassa."
(TV-toimittaja, uran pituus 5 –10 vuotta)

Esille nostamani vastaus sisältää oletuksen siitä, että älypuhelin kuuluu journalistien työvärustukseen lähtökohtaisesti. Tällä huomiolla viitataan vastaajan virkkeeseen, jossa hän kertoo älypuhelimien lisänneen painetta työtehtävissä. Tulkintani mukaan on mahdollista, että älypuhelimien arkistuminen ja normalisoituminen myös journalistien työruutiineiden yhteydessä selittää sitä, miksi ainoastaan yksi vastaaja yhdisti älypuhelimien työtehtävissä lisääntyneeseen paineeseen.

Suurin osa vastaajista näki kuitenkin työn nopeutumisen, intensiivisyyden sekä työn ja arjen sekoittumisen enemmän joko myönteisenä tai neutraalina asiana. Pääsääntöisesti vastauksissa korostui esimerkiksi älypuhelimien tärkeys sekä monikäyttöisyys. Älypuhelimien tärkeyttä työelämässä korostavat esimerkiksi seuraavat vastaukset.

"Koen, että älypuhelin on työskentelyä helpottava väline. Näin nuorena ammattilaisena (aka. älypuhelinaikana alalle tullessa) minulla on vaikea kuvitella millaista työskentelyä esimerkiksi tien päällä olisi ilman sitä." (Toimittaja, uran pituus alle 5 vuotta)

”Älypuhelin on nopeuttanut eri työvaiheita, mahdollistanut paremmin etätyöskentelyn ja toimii nykyisin monipuolisena, kevyenä työkaluna. Esimerkiksi voin siirtää juttukeikalta materiaalia toimitukseen nopeasti sen sijaan, että minun pitäisi fyysisesti toimittaa materiaali perille. Lisäksi monet toiminnot löytyvät suoraan yhdestä laitteesta, ja voin työstää materiaalia etänä älypuhelimella” (Toimittaja, uran pituus alle 5 vuotta)

Tulkintani mukaan vastuksista tekee myönteissävytteisiä muun muassa vastaajien älypuhelimesta käytetyt sanavalinnat, kuten nopeuttaa ja mahdollistaa. Mahdollistaa-termi viittaa johonkin, mikä ei ennen ollut mahdollista, mutta nykyisin on. Yleisimmät aineistosta esiin nousseet älypuhelimien myönteisiksi koetut ominaisuudet olivat laitteen käytön helppous ja nopeus. Nämä liittyvät tulkintani mukaan ainakin kolmeen tietopohjaosuudessa nousseen seikkaan. Näitä ovat muun muassa konvergenssi, riippumattomuus fyysisistä paikoista sekä tuotantoprosessien lyheneminen (ks. luku 2). Viimeisin esiin nostamani aineiston vastaus viittaa näihin kaikkiin kolmeen edellä mainittuun seikkaan. Vastaaja nostaa esille esimerkiksi eri työvaiheiden nopeutumisen sekä etätyöskentelymahdollisuuden. Lisäksi vastauksessa älypuhelin kuvataan laitteeksi, mikä yhdistää monet eri toiminnot.

Tietopohjaosuudessa kuvasin mediakonvergenssia pääasiassa medioiden yhteensulautumisen ilmiönä. Tässä asiayhteydessä viitataan konvergenssilla sen laajempaan merkitykseen, jolla tarkoitetaan teknologian mobiiliuden lisääntymistä yhteiskunnassa. Ilmiö nousee esille esimerkiksi seuraavassa vastauksessa.

”Toimisto ja työt kulkevat kätevästi mukana, eikä kannettavaa tarvitse raahata tai erillistä kameraa/nauhuria tms. Myös matkaliput ym. ovat varmassa tallessa. On vain pidettävä huoli, ettei työmeilejä ym. tule vilkuiltua vapaa-ajalla.” (Toimittaja, uran pituus 10–20 vuotta)

Tämä ilmiö näkyy esille nostamassani vastauksessa siinä, että vastaaja kuvailee älypuhelimien mahdollistaneen sen, että toimisto ja työt kulkevat kätevästi mukana. Myös useissa muissa aineiston vastauksissa korostui vastaajien kokema riippumattomuus fyysisistä paikoista, kuten etätyömahdollisuudet tai langattoman tiedonsiirron tuomat mahdollisuudet. Tämä seikka on palautettavissa jo opinnäytetyön johdannossa mainitsemaani seikkaan (ks. luku 1.1), että älypuhelimet liittyvät laajemmin ympärillämme olevan kulttuurin, yhteiskunnan ja työelämän muutoksiin, joissa fyysisiin paikkoihin liittyvä riippuvuus on vähentynyt ja työyhteisöjen kommunikaatiomahdollisuudet ovat parantuneet (Pinchot, Paullet & Rota 2010, 8).

Aineiston useissa vastauksissa älypuhelimien katsottiin nopeuttaneen työn eri vaiheita. Tähän tuotantoprosessien vaiheiden vähentymiseen ja työn nopeutumiseen viittasin opinnäytetyön tietopohjaosion mobiilijournalismiin paneutuvassa osiossa (ks. luku 2.2). Ominaista älypuhelimien tarjoamissa mahdollisuuksissa on se, että se poistaa journalistien tuotantoprosessista useita vaiheita ja nopeuttaa työtä. Älypuhelimien avulla esimerkiksi jo yksikin journalisti pystyy keräämään, tuottamaan, julkaisemaan ja levittämään sisältöä samanaikaisesti. (Hill & Bradshaw 2019, 97.)

5.2 Teema: Variaatiot älypuhelimien hyödyntämistavoissa

Sisällönanalyysin toiseksi teemaksi aineiston pohjalta nousivat yleisimmät älypuhelimien käyttötavat journalistien työtehtävissä. Tarkastelin älypuhelimien käyttötapoja pääasiassa avointen kysymysten vastausten avulla, mutta apuvälineenä käytin myös kyselyn kahta monivalintakysymystä, jossa vastaajilta kysyttiin työssä yleisimmin hyödynnettävistä älypuhelimien ominaisuuksista tai sovelluksista. Monivalintakysymyksen olin jakanut kyselyssä kahdeksi erilliseksi kysymykseksi sen perusteella, ovatko hyödyntävät käyttötavat älypuheliimeen sisältyviä ominaisuuksia, kuten kamera tai kalenteri vai erikseen verkosta ladattuja, ulkoisia välineitä, kuten sosiaalisen median palvelu tai pikaviestintäsovellus.

Analyysin yhteydessä ilmeni, että älypuhelimien sisäisten ominaisuuksien ja ulkoisten välineiden erottaminen toisistaan on varsin ongelmallista, sillä käyttötavat ovat hyvin tulkinnanvaraisia. Tästä hyvä esimerkki on puhelimen digitaalinen sanelin. Se on lähtökohtaisesti integroitu useimpiin nykyaikaisiin älypuheliimiin, mutta myös verkosta löytyy sitä varten useita ladattavia sovelluksia. Sanelimen voi tulkita myös tiedonhallinnalliseksi ominaisuudeksi, koska vastauksista ilmeni, että äänitteitä tallennetaan ja säilötään puhelimen muistiin. Tästä näkökulmasta älypuhelimien eri toimintoja ja käyttötapoja voi pitää monin tavoin toisiinsa sulautuneina riippumatta siitä, ovatko käyttötavat kytköksissä puhelimen sisäiseen ominaisuuteen vai ulkopuolelta ladattuun välineeseen. Toinen esimerkki tästä on puhelimen kamera, jolla otettuja kuvia ja videoita levitetään verkon välityksellä. Kuvia myös säilötään kameran galleriassa tai pilvipalveluissa. Toiminnot ovat näin monella tapaa sulautuneet toisiinsa. Tulkitsen tätä sulautumista tietoperustassa käsittelemäni teknisen konvergenssin avulla, jolla viitataan tietoliikenneverkkojen ja päätelaitteiden yhdentymiseen ja mobiiliuden lisääntymistä yhteiskunnassa (Suomen Akatemia & Tekes 2015, 8).

Älypuhelimien eri toimintojen määrittelyn ongelmallisuuden takia paneudun tässä osiossa avointen kysymysten yhteydessä nousseisiin vastauksiin nimenomaan puhelimen käyttötapojen kautta – enkä käytettävien ominaisuuksien tai välineiden – ja käsittelen aihetta pää-

asiassa avoimien kysymysten yhteydessä nousseiden vastauksien avulla. Hyödynnän joidenkin vastausten yhteydessä myös monivalintakysymysten vastausten dataa, mikäli se liittyy oleellisesti esiin nousseiden teemojen sisältöihin.

Avointen vastausten perusteella vastaajien yleisimpiä älypuhelimien käyttötapoja olivat tiedonhankinta, yhteydenpito, tiedonsiirto, sisällön säilöntä sekä kuvaustoiminnot. Käsittelen näitä esille nousseita teemoja seuraavaksi. Samalla eri käyttötavat vastaavat opinnäytetyön toiseen tutkimuskysymykseen siitä, millä tavalla suomalaiset journalistit hyödyntävät älypuhelimia työssään. Nostan esille seuraavaksi tätä aihetta kuvaavia vastauksia.

”Sosiaalisen median palveluista käytän Twitteriä, Instagramia, Facebookia ja LinkedIniä niin tiedonhakuun kuin ihmisten kontaktointiin. Pikaviestipalveluissa (WhatsApp) hoidan yleensä yhteydenpitoa työkavereihin, en niinkään haastateltaviin tai muihin tahoihin. Käytän jonkin verran pilvipalveluita tiedonsiirtämiseen sekä omiin muistiinpanoihin.” (Tv-toimittaja, uran pituus 5–10 vuotta)

”Kännykkä on mukana juttukeikoilla. Omalla puhelimella äänitän, työpuhelimella kuvaan. Muistiinpanoihin kirjaan juttuideoita, joita saattaa päähän pälkähtää mihin aikaan päivästä tahansa – puhelin kun kuitenkin on aina ulottuvilla vuorokaudenajasta riippumatta. Oman puhelimeni kuvagalleriasta löytyy myös paljon kuvakaappauksia, joita esim. Facebook-ryhmistä olen ottanut juttuidisten jalostusta ja talletusta varten. Lisäksi älypuhelin on toki myös informaatio- ja inspiraatiolähde, sillä sieltä löytyvät esim. Hesarin ja Iltalehden sovellukset ja netin kautta on pääsy lähes kaikkeen tietoon.” (Verkkotoimittaja, uran pituus yli 25 vuotta)

Kuten esille nostamistani vastauksista voi huomata, digitaalisia alustoja, erityisesti sosiaalista mediaa, käytetään aineistosta ilmenneen tiedon mukaan tiedonhankinnan ja yhteydenpidon välineenä. Tämä viittaa siihen, että journalistit käyttävät älypuhelimia työssään monessa suhteessa samalla tavalla kuin muukin yleisö – vuorovaikutteisesti ja verkottuneesti. Tämä tukee tulkintaani siitä (ks. luku 1), että älypuhelimien arkistuminen normaalissa arjessa on vaikuttanut niin ikään journalistien työrutiineihin. Tämä tukee myös tietopohjaosuuden (ks. luku 2.1) tulkintaa siitä, että älypuhelin on itsessään sosiaalinen ja vuorovaikutteinen alusta (Evans 2015).

Toinen huomioitava ja monissa vastauksissa korostunut seikka oli se, että älypuhelimia hyödynnetään yhteydenpidon välineenä – erityisesti pikaviestintäpalvelujen avulla. Monivalintakysymyksen perusteella 75% vastanneista käytti työssään hyödykseen pikaviestintäpalveluita. Niitä käytettiin pääasiassa työyhteisön sisäiseen kommunikointiin, mutta joissain tapauksissa myös yhteydenpitoon lähteiden välillä.

Aineiston pohjalta voi tehdä ainakin kolme johtopäätöstä. Ensinnäkin yhteydenpito-ominaisuus viittaa siihen laajempaan työelämän murrokseen, jossa työn fyysisiin paikkoihin liittyvää riippuvuus on vähentynyt ja työyhteisöjen kommunikaatiomahdollisuudet ovat parantuneet (Pinchot, Paullet & Rota 2010, 8). Toiseksi tämä tukee Seppänen & Väliaverron (2012, 145–146) huomiota siitä, että uudessa mediassa yksi keskeisimmistä piirteistä ovat yhteydenpito ja vuorovaikutus. Kolmanneksi tämä viittaa jo kartoittavan tutkimuksen yhteydessä esille nousseeseen seikkaan (ks. luku 4.3) siitä, että journalistit käyttävät älypuhelintaan työssään samalla tavalla kuin muutkin yleisö.

Tähän liittyen on huomioitava, että Castellsin (2009, 77–71) kuvaama henkilökohtaisen joukkoviestinnän ilmiö (ks. luku 2.1) ei juurikaan korostunut aineistosta. Aineistosta ilmeni, että vain harva vastaaja kertoi jakavansa itse tekemäänsä sisältöä sosiaalisessa mediassa. Tämän perusteella henkilökohtaista joukkoviestintää ei voi pitää yleisenä käytötapana tämän aineiston yhteydessä. Toisaalta aineisto tukee sitä (ks. luku 2.1) huomiota, että vain pieni osa käyttäjistä jakaa omaa sisältöään sosiaalisessa mediassa (Wiio & Nordenstreng 2017, 13–15).

Aineistosta ilmeni, että älypuhelinta käytetään monessa suhteessa journalistisen käytännön apuvälineenä. Tällaista olivat muun muassa materiaalin taltiointi ja säilöntä, tiedon siirto sekä oman työn- ja ajankäytön hallinta. Tämä havainto liittyy opinnäytetyöni kannalta ainakin kahteen seikkaan. Toisaalta kyse on jo edellisessä osiossa esille nousseesta älypuhelimien monikäyttöisyydestä, mutta toisaalta kyse saattaa olla journalistien työn muutoksesta sen laajemmassa merkityksessä, jossa journalisteista on tullut moniosaajia, jotka eivät identifioitu vain yhteen välineeseen tai työpaikkaan (Seppänen & Väliaverron 2012, 161). Näihin seikkoihin liittyviä aineiston vastauksia nostan esille seuraavaksi.

”Älypuhelin toimii still-kuvauskalustona sellaisilla keikoilla, joissa still-kuvat on otettava itse. Nykyisessä työssäni tällaisia keikkoja tulee kuitenkin harvoin vastaan. Edelliset kaksi kertaa ovat tainneet olla sellaisia, joissa olen vapaa-ajallani osunut uutistilanteeseen ja lähettänyt kuvan toimitukseen - - Olen siksi kuvannut älypuhelimella useita ministerihaastattelujakin. Käytän välillä älypuhelinta myös kotimaassa haastatteluihin, jos esimerkiksi menen paikalle taustatilaisuuteen, jonka uutisarvo tai haastattelumahdollisuudet eivät ole etukäteen tiedossa ja relevanttia kuvituskuvaa on saatavissa arkistosta - - Esimerkiksi taustatilaisuuksissa laitan älypuhelimien äänittämään pöydälle, jos haluaisin myöhemmin palata johonkin asiaan - -” (Tv-toimittaja, uran pituus alle 5 vuotta)

"Kuvia otan puhelimella harvakseltaan. Lähinnä erilaiset gallupit ja muut pienemmät kuvauskeikat. Nauhuria käytän haastatteluiden tallentamiseen paikan päällä (en puhelimessa haastatellessa). Muistiinpanot ja kalenteri synkkaavat tietokoneen kanssa, joten kätevä täydentää kaikki reaaliaikaisesti." (Toimittaja, uran pituus 5–10 vuotta)

Nostamistani vastauksista käy ilmi, että älypuhelimien eri taltiointivälineiden, kuten kameran tai sanelimen roolit korostuvat erityisesti nopeissa uutistilanteissa ja vastaajan työskennellessä yksin. Monivalintakysymyksessä älypuhelimien kameraa kertoi käyttävänsä 87,5% vastaajista ja videokameraa 52,1 %. Pienempi osa, 25 % vastaajista, kertoi käyttävänsä editointi- tai kuvanmuokkausohjelmia. Älypuhelimien kameran hyödyntäminen työtehtävissä sopii hyvin tietopohjaosuudessa mainittuun ja Seppänen & Väliverronen (2012, 33) kuvailemaan visuaalisen aikakauden ilmiöön, jossa yleisön lisäksi journalistit tuottavat enemmän valokuvia kuin koskaan aiemmin (ks. luku 2.2). Tämän aineiston yhteydessä on kuvaukseen lisättävä tulkintani mukaan myös videonin ja äänitteiden kasvanut rooli journalistien työrutiineissa.

Visuaaliseen aikakauteen liittyy myös älypuhelimien langaton tiedonsiirtoverkko, jolla aineiston pystyy nopeasti jakamaan paikasta toiseen. Useissa vastauksissa toistui älypuhelimien ominaisuus, jolla materiaalin pystyy siirtämään kentältä toimitukseen. Tämä kameroiden verkottumiseksi kutsuttu ilmiö (ks. luku 2.2) nousi esille myös opinnäytetyön tietopohjaosuudessa. Journalistien kannalta tilanne on oleellinen siinä mielessä, että taltioidut valokuvat ovat digitaalisessa muodossa ja ne voi välittömästi lähettää minne tahansa (Lehmuskallio 2012, 13). Viimeisimmän esiin nostetun vastauksen viimeisessä virkkeessä korostuu myös reaaliaikainen synkronointi tietokoneen kanssa. Tämä viittaa myös muiden digitaalisen sisältöjen langattomaan tiedonsiirtoon. Osa vastaajista kertoi esimerkiksi hyödyntävänsä suoria verkkolähetystoimintoa, mitkä liittyvät niin ikään langattomaan tiedonsiirtoon.

Aineistosta ilmeni myös älypuhelimien eri materiaalin säilöntään liittyvät ominaisuudet. Viimeisimmässä esille nostamassani vastauksessa mainitaan esimerkiksi muistiinpanojen teko ja laitteen synkronointi tietokoneeseen. Aineistosta nousi esille myös pilvipalveluiden hyödyntäminen tiedonsäilönnässä. Pilvipalveluita monivalintakysymyksen mukaan käytti 58,3 % vastaajista. Monissa vastauksissa korostui myös älypuhelimien ajanhallintaominaisuudet, kuten kalenteri. Ajanhallintaominaisuudet mainitaan esimerkiksi viimeisimmässä esille nostamassani vastauksessa. Ajanhallintaominaisuuksia hyödynsi monivalintakysymyksen mukaan 77,1 % vastaajista.

Aineisto sisälsi myös marginaalisiksi jääneitä, mutta muulla tapaa mielenkiintoisia journalistien työhön liittyviä älypuhelimien käyttötapoja. Tutkimuskysymyksessä, eli siinä, miten

journalistit hyödyntävät älypuhelinta työssään, on mielestäni tärkeä ottaa huomioon eri käyttövariaatiot mahdollisimman laajasti, vaikka ne olisivatkin marginaalisia. Tämän takia nostan seuraavaksi esille aineiston vastauksia, mitkä sisältävät käyttötarkoituksia, jotka eivät erityisesti korostuneet vastauksissa, mutta kertovat siitä, miten monikäyttöisesti älypuhelinta pystyy työskentelyrutiineissa hyödyntämään.

"Kuvaan haastattelutilanteissa ympäristöä, tarvittaessa tarkistan kuvista ympäristön yksityiskohtia, jos niitä pitää sanallisesti kuvata jutussa. Karttaa tarvitaan kaupunkialueella suunnistamiseen" (Uutistoimittaja, uran pituus alle 5 vuotta)

"- Puuttuvan puhelinnumeron saa nopeasti googletettua siitä, tai Reittiopas kertoo, mistä lähtee seuraava bussi kohteeseen. Myös navigaattoria tarvitsen juttukeikoille menneessäni." (Toimittaja ja toimitussihteeri, uran pituus 10–15 vuotta)

Nostamistani vastauksista käy ilmi, että älypuhelimella voi olla myös useita muita käyttötarkoituksia. Vastauksista käy ilmi, että esimerkiksi älypuhelisten karttapalveluita ja reititopasta käytetään hyödyksi journalistien työtehtävissä. Ensimmäisessä vastauksessa vastaaja kertoo, että hän tarkistaa tallennetuista valokuvista tapahtumapaikkojen ympäristöjen ulkonäköä tarkempaa sanallista kuvausta varten. Tämä korostaa tulkintani mukaan sitä aineistosta jo aiemmin tekemääni johtopäätöstä, että älypuhelin on hyvin monikäyttöinen väline journalistien työrutiineissa.

5.3 Teema: hyödynnettävät sovellukset ja päällekkäinen käyttö

Aineiston kolmanneksi teemaksi nousivat journalistien käyttämät älypuhelimien eri sovellukset. Älypuhelimien sovelluksia selvitin kyselytutkimuksen kolmannen avoimen kysymyksen avulla, jossa vastaajilta kysyttiin, mitä eri älypuhelimien sovelluksia he käyttävät työssään. Siinä missä edellisessä osiossa käsittelin sitä, kuinka journalistit hyödyntävät älypuhelinta työssään, tämä osio puolestaan pureutuu siihen, mitä eri älypuhelimien sovelluksia journalistit käyttävät.

Aineistosta esiin nousseen tiedon valossa on kuitenkin huomattava, että useimpia älypuhelimien sovelluksia käytetään päällekkäin ja useisiin eri käyttötarkoituksiin. Aineiston analyysin yhteydessä kävi esimerkiksi ilmi, että journalistit käyttävät viestinnässään samanaikaisesti ja rinnakkain useita pikaviestintäpalveluita, perinteisempiä viestintäsovelluksia sekä älypuhelimeen integroituja ominaisuuksia, kuten sähköpostia, puhelinta ja tekstiviestejä. Samalla pikaviestintäpalveluita käytetään myös muihin tarkoituksiin. Jotkin pikaviestintäso-

vellukset, kuten Microsoft Teams, sisältävät myös ajan- ja työnhallintaan liittyviä ominaisuuksia, kuten kalenterin. Pikaviestintäsovelluksia käytettiin monissa vastauksissa myös esimerkiksi tiedonsiirtoon ja tiedon varastointiin.

Sovellusten limittäinen ja päällekkäinen käyttö toistui myös muiden sovellusalojen osalla. Käyttö oli päällekkäistä, mikä viittaa tulkintani mukaan tietopohjaosuudessa esiin tulleisiin kahteen seikkaan: pirstaloitumiseen ja yksilöllisyyden lisääntymiseen (ks. luku 2.2). Pirstaloituminen näkyy siinä, että yleisö on jakautunut entistä pienempiin ryhmiin digitaalisten alustojen kasvaessa (Napoli 2011, 5–7). Tämä on tulkintani mukaan nähtävissä myös journalistien työrutiineissa, siinä mielessä, että tiettyä toimintoa varten ei ole olemassa yhtä, kaikkien käyttämää sovellusta, vaan käyttö jakautuu tasaisesti useiden sovellusten välille. Yksilöllisyys puolestaan näkyy siinä, että journalistit luovat älypuhelimesta oman yksilöllisen, niin sanotun työkalupakin omien tarpeidensa mukaan. Työkalupakki saattaa sisältää esimerkiksi useita pikaviestintäsovelluksia, sosiaalisen median palveluita, digitaalisen sanelimen, kuvien editointiohjelman sekä karttapalvelun. Sen lisäksi sovellukset ovat verkottuneet ja vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Niitä hyödynnetään lomittain tai päällekkäin. Yksilöllisyyttä nykyisessä mediamaisemassa kuvaa se tietoperustaosuuden seikka, että käyttäjät pystyvät räätälöimään sisältöjä omien toiveiden mukaan. Philip Napoli (2011, 7–8) kutsuu ilmiötä yleisön autonomiaksi. Tulkintani mukaan tämä teoria toistuu myös journalistien työrutiinien osalta.

Mainitsemieni seikkojen takia älypuhelimien sovelluksien luokittelu toimintojen perusteella oli mahdotonta. Epätäydellisen, mutta parhaan mahdollisen järjestelmällisyyden nimissä luokittelin sovellukset neljään eri kategoriaan: sosiaalisen median palveluihin, viestintäsovelluksiin, materiaalin säilönnän ja tiedonsiirron sovelluksiin sekä marginaalisiksi jääneisiin yksittäisiin sovelluksiin.

Sosiaalista mediaa kertoi käyttävänsä työssään 93,8 % vastaajista. Monille journalisteille sosiaalinen media on nykyisin yksi tiedonhankinnan keinosta. Huomattavaa kuitenkin on tulkintani mukaan se, että älypuhelimien toiminnot, sosiaalinen media mukaan lukien, ovat monin tavoin sulautuneita toisiinsa ja niitä käytetään vain harvoin yhteen tarkoitukseen. Sosiaalista mediaa käytetään tiedonhankinnan lisäksi esimerkiksi pikaviestintään. Sosiaalisen median palvelut nousivat avointen kysymysten yhteydessä joka tapauksessa käyttötavasta riippumatta korostuneesti esille.

Yleisin sosiaalinen media journalistien keskuudessa oli Twitter, jonka käytön mainitsi yhteensä 16 vastaajaa. Facebookia kertoi käyttävänsä työtehtävissä 7 vastaajaa. Uran pituudella ei vaikuttanut puolestaan olevan merkitystä vastaajien Twitterin tai Facebookin käyttöön. Aineiston pohjalta oli havaittavissa, että käyttäjiä on tasaisesti koko ikäskaalalta.

Instagramin käyttö, jota ilmoitti käyttävänsä yhteensä viisi vastaaja, oli yleisempää lyhyemmän työuran tehneiden keskuudessa. Instagramin käyttäjistä kaksi vastaajaa oli työskennelleet alalla alle viisi vuotta ja kolme 10–15 vuotta. Aineistosta esille nousivat myös sosiaalisen median sovellukset LinkedIn ja Jodel. Niiden käyttö jäi kuitenkin aineistossa marginaaliin. LinkedInä ilmoitti käyttävänsä 2 vastaajaa ja Jodelia yksi vastaaja. Näiden sovellusten marginaalisuuden vuoksi niiden käytöstä ei voi tehdä tarkkoja johtopäätöksiä.

Toinen sovellusala olivat viestintäpalvelut. Suurin osa esiin nousseista journalistien käyttämissä viestintäpalveluista olivat pikaviestipalveluita. Pienempi osa olivat perinteisempiä palveluita, kuten sähköposti tai yritysten sisäiseen viestintään tarkoitettuja muita palveluita.

Tiedustelin pikaviestintäpalvelujen käyttöä myös kyselytutkimuksen monivalintaosiossa. Tämän mukaan 75 % vastaajista käyttää niitä työssään. Avoimessa kysymyksessä vastaajilla oli puolestaan mahdollisuus täsmentää vastauksiaan. Tämän perusteella yleisimmin käytetty pikaviestintäpalvelu on WhatsApp, jota kertoi käyttävänsä 13 vastaajaa. Osa vastaajista kertoi käyttävänsä myös sosiaalisen median palveluita pikaviestintään. Näitä olivat esimerkiksi Facebook ja Instagram. Nostan seuraavaksi esille tähän aiheeseen liittyvän vastauksen.

”Moni haastateltava löytyy Facebookista ja heihin otan sitä kautta myös yhteyttä... WhatsAppilla olen jonkun verran yhteydessä työkavereihin.” (Verkkotoimittaja, uran pituus yli 25 vuotta)

Kuten vastaus osoittaa, osa vastaajista kuvaili käyttävänsä sosiaalisen median palveluita pikaviestintään. Osa aineiston vastaajista kertoi käyttävänsä viestintään perinteisempiä viestintäsovelluksia ja älypuhelimien sisäisiä toimintoja, kuten sähköpostia ja tekstiviestejä. Huomattavaa aineiston vastauksissa oli se, että niissä sähköposti- ja pikaviestintäpalvelut olivat erotettu toisistaan kategorisesti. Pikaviestintäpalveluja kuvattiin usein niiden omilla nimillä, kuten WhatsApp tai Messenger, kun taas sähköpostipalveluiden yhteydessä käytettiin usein yleiskäsitettä: sähköposti. Ainoa palvelun nimen kautta esille noussut sähköposti oli Microsoft Outlook, mikä nousi aineistosta esille kolme kertaa. Yhteensä sähköposti mainittiin vastauksissa 14 kertaa. Tämä viittaa tulkintani mukaan siihen, että niitä viestintä-

palveluita käytetään journalistien keskuudessa hyvin yksilöllisesti eri tarkoituksiin. Eri käyttötarkoituksista on kuitenkin mahdotonta tehdä tarkkoja johtopäätöksiä, sillä niiden käyttö on päällekkäistä, lomittaista ja aiemmin tässä luvussa kuvailemallani tavalla yksilöllistä. Tämä kuitenkin vahvistaa sitä tulkintaani, että sovellusten käyttö vastaajien keskuudessa on hyvin pirstaloitunutta ja yksilöitynyttä.

Työyhteisön kommunikaatiotyökaluina nousivat esille puolestaan sellaiset viestintäpalvelut, kuin Microsoft Teams, joka mainittiin aineistossa viis kertaa sekä Slack, jonka käyttö mainittiin vastuksissa kaksi kertaa. Yhteydenpitovälineeksi nostettiin kolmessa vastauksessa myös Skype. Huomattavaa viestintäsovelluksia koskeissa vastuksissa oli se, että usein sovelluksen eduksi vastauksissa laskettiin niiden monikäyttöisyys. Tästä esimerkkinä toimii seuraava aineiston vastaus.

”Olen ollut alalla vasta muutaman vuoden, joten älypuhelin oli käytössä heti alusta alkaen. Viimeisin muutos on Teams-sovellus, joka mahdollistaa viestinnän, kalenterin hallinnan ym. helposti erillisen sovelluksen kautta, kun aiempi Skype oli tähän verrattuna varsin kankea.” (Toimittaja, uran pituus alle 5 vuotta)

Kuten esiin nostamani vastaus osoittaa, monipuolisuus on oleellinen sovellusten käyttökävyyteen liittyvä tekijä journalistien keskuudessa, mikä korostui muissakin aineiston vastauksissa. Tämä tulkintani mukaan liittyy aiemmin tekemääni havaintoon (ks. luku 5.3), että älypuhelimien toiminnot ovat monin tavoin sulautuneita toisiinsa ja niitä käytetään vain harvoin yhteen tarkoitukseen.

Kolmas kategoria olivat materiaalin säilönnän ja tiedonsiirron sovellukset. Yleisimpiä tähän kategoriaan liittyviä sovelluksia olivat WeTransfer, Google Drive. WeShare mainittiin vastauksissa kolme kertaa ja Google Drive niin ikään kolme kertaa. Kuten aikaisemmista kategorioista ilmeni, vastaajat käyttivät sovelluksia sekaisin yksilöllisesti sekä moneen eri käyttötarkoitukseen. Materiaalin säilöntä ja tiedonsiirto ei ollut tässä suhteessa poikkeus. Aineistosta ilmeni, että tiedonsiirtoon käytetään myös muita sovelluksia, kuten eri pikaviestintäsovelluksia. Tämä vahvistaa aiemmin esittämäni tulkintaa siitä, että journalistit räätälöivät itselleen tarvitsemiensa sovellusten kokonaisuuden (ks. luku 5.3).

Aineistosta nousi esille myös muita sovelluksia, jotka eivät suoranaisesti liittyneet mihinkään edellä mainituista kategorioista, mutta olivat muulla tapaa tärkeitä journalistien päivittäisissä työrutiineissa. Tällaisia sovelluksia olivat muun muassa Wordpress, Evernote, FilmicPro, iMovie, Tweetdeck ja Just Press Record. Sovellusten määrä vahvistaa sitä tulkintaani, että älypuhelimien sovelluksia käytetään toimittajien keskuudessa monipuolisesti ja

erilaisia käyttötarkoituksia varten. Monipuolisuus sovellusten käyttötavoissa viittaa tulkintani mukaan myös siihen tietopohjaosuudessa käsitellyyn seikkaan (ks. luku 2.2), että nykyisin toimittajien tulee hallita entistä paremmin eri digitaaliset formaatit sekä alustat (Hill & Bradshaw 2019, 27). Sen lisäksi huomattavissa on Kantolan (2011, 116) (ks. luku 2.2) mainitsema seikka, että journalismissa korostuu nykyisin monin paikoin moniosaaminen ja työn tuottajamainen luonne.

6 Aineiston tulkinta ja johtopäätökset

Ennen varsinaisten johtopäätösten yhteenvetoa lienee hyvä täsmentää tämän opinnäyttyön keskeiset tutkimuskysymykset ja opinnäytetyön laajempi tavoite. Opinnäytetyön oli määrä vastata kahteen tutkimuskysymykseen: ”Ovatko älypuhelimet vaikuttaneet journalistien työrutiineihin?” ja ”millä tavalla suomalaiset journalistit hyödyntävät älypuhelimia työssään?”

Kysymyksistä ensimmäinen oli opinnäytetyötä kartoittava, jonka johtopäätökset kävin läpi jo työn aiemmassa osassa. Kuitenkin yhteenvedon kattavuuden ja kertauksen nimissä käyn läpi ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyvät keskeiset johtopäätökset. Aineiston perusteella tulkitseen, että merkittävä osa (66,4%) journalisteista kokee älypuhelimien muuttaneen heidän työskentelyrutiinejaan ja suurin osa (72,9%) pitää älypuhelimia tärkeänä työskentelyvälineenä. Samalla suurin osa heistä, jotka kokevat, ettei älypuhelimella ole vaikutusta heidän työrutiineihin, pitivät älypuhelimia myös merkityksettömänä heidän työssään. Huomiota herättävää kartoittavan tutkimuksen yhteydessä oli myös se, että aineiston perusteella työuran pituudella ei näyttänyt olevan vaikutusta vastaajien kokemuksiin.

Kyselyn kartoittavan tutkimuksen tulos oli opinnäytetyön toisen kysymyksen lähtökohta, missä tutkin sitä, miten suomalaiset journalistit hyödyntävät älypuhelimia työssään. Tutkin älypuhelimien hyödyntämistä työtehtävissä pääasiassa kyselytutkimuksen avointen kysymysten ja niiden yhteydessä esiin nousseiden kolmen teeman kautta, mutta joissain tapauksissa käytin hyödykseni kyselytutkimuksen monivalintakysymyksiä vastauksia. Näitä käytin silloin, kun ne liittyivät esiin nousseiden teemojen sisältöihin.

Kolme keskeisintä teemaa aineistossa olivat työn muutos, variaatiot älypuhelimien käytössä ja hyödynnettävät sovellukset ja niiden päällekkäinen käyttö. Huomioitavaa on se, että ensimmäinen teema ei varsinaisesti käsitellyt opinnäytetyön toista tutkimuskysymystä, vaan syvemmin kartoittavan tutkimuksen tulosta. Tämä johtui siitä, että työn muutos oli aineiston yksi keskeisimmistä havainnoista. Osion kahden muun teeman kautta käsitelin puolestaan laajemmin opinnäytetyön toista tutkimuskysymystä.

Opinnäytetyön laajempi tavoite oli tuottaa aihepiiristä uutta tietoa. Käsittelen seuraavaksi opinnäytetyön älypuhelimien hyödyntämiseen liittyviä johtopäätöksiä ja lopuksi pohdintaosiossa käsittelen sitä, miten tavoitteeni ja työssä esiin nousseet johtopäätökset heijastuvat toisiinsa.

Aineiston ensimmäinen teema oli työn muutos. Keskeisin havainto aiheesta oli se, että vastaajat kuvasivat älypuhelimien pääsääntöisesti helpottaneen ja nopeuttaneen heidän työtään. Älypuhelimet nähtiin myönteisinä tai neutraaleina laitteina negatiivisen sijaan. Huomioitavaa on se, että vain harva vastaaja yhdisti älypuhelimien nopeutuneeseen työtahtiin, lisääntyneeseen paineeseen työtehtävissä tai kiireeseen. Tulkintani tästä on se, että älypuhelin koetaan lähtökohtaisesti kuuluvan journalistien työvarustukseen, eikä sen olemassaoloa tai tarpeellisuutta kyseenalaisteta. Tästä voi tehdä johtopäätöksen, että älypuhelin pidetään hyvin arkisena ja normalisoituneena välineenä journalistien keskuudessa, ei ainoastaan heidän yksityiselämässään vaan myös ammatin yhteydessä.

Vastauksista kävi ilmi myös se, että työ ja vapaa-aika kulkevat journalisteilla tiiviisti käsi kädessä. Monissa vastauksissa toistui esimerkiksi se, että uutis- ja mediasisältöjä luetaan intensiivisesti myös vapaa-ajalla. Osa vastaajista täsmensi, että he lukevat mediasisältöjä vapaa-ajallaan pärjätäkseen paremmin työtehtävissään. Tästä voi oman tulkintani mukaan tehdä kolmenlaisia johtopäätöksiä. Ensinnäkin median kulutus on yleisesti kasvanut älypuhelin teknologian kehittyessä. Aikaa voi median kuluttamisen näkökulmasta kutsua yltäkylläisyyden ajaksi (Seppänen & Väliaverron 2012, 51–52). Tässä journalistit eivät ole tulkintani mukaan poikkeus. Toiseksi journalisteilta saatetaan vaatia työssään verkkomedian nopeuden takia suurempaa työpanosta ja parempaa joustavuutta kuin aiemmin (Kantola 2011, 115–116). Tämä näkyy tulkintani mukaan esimerkiksi median intensiivisessä seurannassa vapaa-aikana. Kolmanneksi journalistit saattavat lukea enemmän erilaisia mediasisältöjä, jotta heidän medianlukutaito ja tarinankerrontatekniikat pysyvät päivitettyinä yleisön käyttäytymisen muuttuessa (Hill & Bradshaw 2019, 109).

Kolmas huomio työn muutoksessa oli se, että vastaajien kuvailemat älypuhelimien työssä hyödynnettävät toiminnot liittyvät pitkälti laajempiin työelämän murroksen trendeihin. Näitä ovat esimerkiksi fyysisiin paikkoihin liittyvä riippuvuuden vähentyminen ja kommunikatiomahdollisuuksien parantuminen (Pinchot, Paullet & Rota 2010, 8).

Monessa vastauksessa toistui älypuhelimien monikäyttöisyys ja sen tärkeys työtehtävissä. Tämän voi tulkintani mukaan liittää laajemmin konvergenssin ilmiöön, jonka mukaan mobiili teknologia yhteiskunnassa on yleistynyt (Suomen Akatemia & Tekes 2015, 8). Tämä liittyy tulkintani mukaan samalla myös fyysisiin paikkoihin liittyvien rajoitteiden vähenemiseen,

esimerkiksi etätyömahdollisuuksien kasvuun, ja eri toimintojen sulautumisessa älypuheliimeen. Toisaalta huomiota voi tulkita nimenomaan journalistisen työprosessien muutoksella, jotka ovat älypuhelin teknologian myötä lyhentyneet. Älypuhelimien avulla jo yksikin journalisti pystyy keräämään, tuottamaan, julkaisemaan ja levittää sisältöä samanaikaisesti (Hill & Bradshaw 2019, 97).

Osion toinen teema oli älypuhelimien eri käyttövariaatiot työtehtävissä. Tämän osion keskiimpiä johtopäätöksiä käsittelen seuraavaksi. Keskeinen huomio, joka oli tulkittavissa myös edellisen osion johtopäätöksissä, oli se, että älypuhelimien eri käyttötapoja voi pitää monin tavoin toisiinsa sulautuneina ja päällekkäisinä riippumatta siitä, ovatko käyttötavat kytköksissä älypuhelimien ominaisuuteen, kuten kameraan vai ladattuun sovellukseen, kuten sosiaalisen median palveluun. Tulkitsen tämän teknisen konvergenssin kautta (ks. luku 2.1), jossa eri digitaaliset alustat sulautuvat toisiinsa ja toimivat lomittain.

Toinen tähän osioon liittyvä havainto oli se, että älypuhelimien alustoja, erityisesti sosiaalista mediaa, käytetään journalistien keskuudessa useissa tapauksissa tiedonhankinnan ja yhteydenpidon välineenä. Tämä viittaa edellisessä osiossa esille nostamaani seikkaan siitä, että myös journalistit käyttävät työssään älypuhelimia samaan tapaan vuorovaikutteisesti ja verkottuneesti kuin muutkin käyttäjät. Tähän seikkaan liittyy myös Castellsin (2009, 77–71) kuvaama henkilökohtaisen joukkoviestinnän ilmiö, mikä ei kuitenkaan korostunut aineistosta. Tämän perusteella henkilökohtaista joukkoviestintää, kuten oman sisällön jakamista sosiaalisessa mediassa, ei voi pitää yleisenä käyttötapana journalistien keskuudessa tämän aineiston yhteydessä. Toisaalta havainto sopii hyvin siihen tietoperustaosiossa (ks. luku 2.1) mainittuun seikkaan siitä, että vain pieni osa käyttäjistä tuottaa omaa sisältöään sosiaaliseen mediaan (Wiio & Nordenstreng 2017, 13–15).

Kolmas tämän teeman yhteydessä esiin noussut huomio oli se, että vastaajat hyödyntävät pikaviestintäpalveluita aktiivisesti. Kyselyssä 75 % vastanneista käyttäjistä ilmoitti käyttävänsä työssään hyödykseen pikaviestintäpalveluita. Tästä voi tehdä ainakin kolmenlaisia johtopäätöksiä. Ensinnäkin tämä viittaa siihen laajempaan edellisen teeman yhteydessäkin nousseeseen seikkaan työelämän muutoksesta, jossa työn fyysisiin paikkoihin liittyvää riippuvuus on vähentynyt ja työyhteisöjen kommunikaatiomahdollisuudet ovat parantuneet (Pinchot, Paullet & Rota 2010, 8). Toiseksi tämä tukee Seppäsen & Väliverrosen (2012, 145–146) huomiota siitä, että uudessa mediassa yksi keskeisimmistä piirteistä ovat yhteydenpito ja vuorovaikutus. Kolmanneksi tämä viittaa jo aiemmin esille nousseeseen seikkaan siitä, että journalistit käyttävät älypuhelinlaan samankaltaisesti, kuin muukin yleisö.

Neljäs huomio tämän teeman aineiston osalta liittyy siihen, että älypuhelinta käytetään monessa suhteessa journalistisen käytännöntyön apuvälineenä. Näitä olivat muun muassa materiaalin taltiointi, aineiston säilöntä ja tiedonsiirto sekä oman työn- ja ajankäytön hallinta. Tämä havainto liittyy opinnäytetyöni kannalta ainakin kahteen seikkaan. Toisaalta kyse on jo edellisen teeman yhteydessä esille nousseesta älypuhelimien monikäyttöisyydestä, mutta toisaalta kyse saattaa olla journalistien työn muutoksesta sen laajemmassa merkityksessä, jossa journalisteista on tullut moniosaajia, jotka eivät identifioitu vain yhteen välineeseen tai työpaikkaan (Seppänen & Väliverronen 2012, 161). Tähän teemaan liittyy myös älypuhelimien taltiointivälineiden, kuten kameran rooli nopeissa uutistilanteissa ja yksin kentällä toimiessa. Älypuhelimien kameran hyödyntäminen työtehtävissä sopii hyvin Seppäsen & Väliverronen (2012, 33) kuvailemaan visuaalisen aikakauden ilmiöön, jossa yleisön lisäksi myös journalistit tuottavat enemmän valokuvia kuin koskaan aiemmin. Visuaaliseen aikakauteen liittyy myös älypuhelimien langaton tiedonsiirtoverkko, jolla aineiston pystyy ketterästi jakamaan paikasta toiseen (Lehmuskallio 2012, 13).

Aineisto sisälsi myös marginaalisiksi jääneitä käyttövariaatioita. Näitä olivat esimerkiksi erilaiset karttapalvelut ja muistiinpanovälineet. Tämä johtopäätökseni mukaan viittaa siihen, ettei älypuhelimelle ole vain yhtä tiettyä käyttötapaa, vaan journalistit hyödyntävät älypuhelinta omien tarpeiden mukaisesti ja yksilöllisesti.

Kolmas teema koski journalistien käyttämiä sovelluksia ja niiden päällekkäistä käyttöä. Tähän liittyviä huomiota ja johtopäätöksiä käsittelen seuraavaksi. Aineistosta ilmennyt sovellusten lomittainen ja päällekkäinen käyttö viittaa tulkintani mukaan tietoperustaosiossa mainittuihin pirstalemaisuuteen ja yksilöllisyyteen (ks. luku 2.2). Median pirstaloituminen journalistien älypuhelimien sovellusten käytössä näkyy Napolin (2011, 5–7) teoriaa tulkiten siinä, että digitaalisten jakelualustojen määrä on kasvanut, ja sen seurauksena yleisö on jakautunut entistä pienempiin ryhmiin. Tämä tulkintani mukaan näkyy journalistien keskuudessa siinä, että älypuhelimien toimintoja varten ei ole olemassa yhtä tiettyä, suurimman osan käyttämää tapaa tai toimintoa, vaan käyttö jakautuu tasaisesti useiden digitaalisten alustojen välille. Yksilöllisyys puolestaan näkyy tulkintani mukaan siinä, että journalistit luovat omat yksilölliset älypuhelimien työkalupakit omien tarpeiden mukaisesti. Ilmiötä mediankulutuksen yhteydessä kutsutaan yleisön autonomiaksi (Napoli 2011, 7–8), mutta tulkintani mukaan analogia sopii yhtä hyvin älypuhelimien yksilöllisiin käyttötarkoituksiin myös journalistien keskuudessa.

Sosiaalista mediaa kertoi käyttävänsä työssään 93,8 % vastaajista. Se on aineiston mukaan monille journalisteille nykyisin yksi tiedonhankinnan keinosta. Huomattavaa kuitenkin on se,

että älypuhelimien toiminnot, sosiaalinen media mukaan lukien, ovat monin tavoin sulautuneita toisiinsa ja niitä käytetään harvoin vain yhteen tarkoitukseen. Yleisimmät sosiaalisen median palvelut journalistien keskuudessa olivat Twitter ja Facebook. Uran pituudella ei vaikuttanut puolestaan olevan merkitystä vastaajien sosiaalisen median käyttöön.

Toinen sovellusala olivat viestintäpalvelut. Suurin osa esiin nousseista journalistien käyttämistä viestintäpalveluista olivat pikaviestintäpalveluita, mutta samaan aikaan journalistit kertoivat käyttävänsä rinnakkain myös perinteisempiä sovelluksia, kuten sähköpostipalveluita tai rajatumpaan viestintään tarkoitettuja palveluita, kuten työyhteisön sisäiseen viestintään tarkoitettuja palveluita. Aineiston perusteella yleisimmin käytetty pikaviestintäpalvelu oli WhatsApp. Pikaviestintäpalveluiden käyttö oli lomittaista ja päällekkäistä. Osa vastaajista kertoi esimerkiksi käyttävänsä sosiaalisen median palveluita myös pikaviestintään. Näitä olivat esimerkiksi Facebook ja Instagram. Osa vastaajista kertoi käyttävänsä pikaviestintäsovellusten lisäksi viestinnässään perinteisempiä viestintäsovelluksia ja älypuhelimien toimintoja, kuten sähköpostia ja tekstiviestejä. Huomattavaa vastauksissa oli myös se, että sähköposti- ja pikaviestintäpalvelut olivat erotettu kategorisesti toisistaan, mikä viittaa tulkintani mukaan siihen, että niitä käytetään usein eri tarkoituksiin. Erilaisista käyttötarkoituksista on kuitenkin mahdotonta tehdä tarkkoja johtopäätöksiä, sillä niiden käyttö oli vastausten perusteella usein päällekkäistä, lomittaista ja yksilöllistä. Tämä kuitenkin vahvistaa tekemääni johtopäätöstä, että niin ikään viestintäsovellusten käyttö on journalistien keskuudessa pirstaloitunutta ja yksilöitynyttä.

Kolmas kategoria osiossa oli materiaalin säilönnän ja tiedonsiirron sovellukset. Yleisimpiä tähän kategoriaan liittyviä sovelluksia olivat WeTransfer, Google Drive. Kuten aikaisemmista johtopäätöksistä ilmeni, vastaajat käyttivät tämänkin kategorian sovelluksia sekaisin, limittäin sekä moneen eri käyttötarkoitukseen.

Aineistosta nousi esille myös muita sovelluksia, jotka eivät suoranaisesti liittyneet mihinkään edellä mainituista kategorioista, mutta olivat muulla tapaa tärkeitä journalistien päivittäisissä työrutiineissa. Tällaisia sovelluksia olivat muun muassa Wordpress, Evernote, FilmicPro, iMovie, Tweetdeck ja Just Press Record. Erilaisten sovellusten määrä ja käyttötarkoitusten monimuotoisuus tulkintani mukaan vahvistaa sitä aiemmin mainitsemaani johtopäätöstä, että älypuhelimien sovelluksia käytetään journalistien keskuudessa hyvin monipuolisesti ja erilaisia käyttötarkoituksia varten.

7 Pohdinta

Tässä opinnäytetyön pohdintaosuudessa käsittelen opinnäytetyötä kolmesta näkökulmasta. Näitä ovat opinnäytetyön tulokset ja tavoitteissa onnistuminen, opinnäytetyöprosessi ja siihen liittyvät tekijät sekä opinnäytetyön sijoittautuminen tutkimuksen kentälle ja jatkotutkimusmahdollisuuksien pohdinta.

7.1 Opinnäytetyön onnistuminen

Aloitan pohdintani käsittelemällä opinnäytetyön tavoitetta ja siinä onnistumista. Johdantoosuudessa määritin, että opinnäytetyöni laajempi tavoite on tuottaa aihepiiristä uutta tietoa. Käsitykseni mukaan opinnäytetyössäni estetyt johtopäätökset olivat osittain vanhempien teorioiden käsittelemistä uudesta näkökulmasta, mutta osa johtopäätöksistä toi esiin uutta tietoa aihepiiristä. Näitä voisi esimerkiksi lähteä jalostamaan laajemmaksi tutkimukseksi.

Aiempia teorioita vahvistivat esimerkiksi ne opinnäytetyön johtopäätökset, että journalistien työn muutos seuraa monilta osilta laajempaa kulttuurillista, yhteiskunnallista ja työelämään liittyvää trendiä ja älypuhelimia käytetään journalistien työssä yksilöllisesti, vuorovaikutteisesti ja hyvin monipuolisesti.

Toisaalta esimerkiksi se, että journalistit kokevat älypuhelimien selkeästi merkittäväksi ja hyödylliseksi välineeksi eikä painetta ja kiirettä aiheuttavaksi, on käsitykseni mukaan uutta tietoa, jota voisi lähteä jalostamaan jatkotutkimusta varten. Tässä suhteessa koen, että tavoitteeni opinnäytetyössä täyttyi. Tämän voi nähdä myös aihealueen uutena keskustelunavauksena.

Huomioitavaa on, että tutkimus sisälsi myös sellaisia havaintoja, joita ei voinut palauttaa vanhoihin teorioihin. Nämä liittyivät pääasiassa kuitenkin siihen, että aineisto oli liian kapea johtopäätösten tekemiseksi tai kysymysten luokittelu oli vaikeaa odottamattomien tulosten seuraksena. Tällainen oli esimerkiksi odottamaton seikka, että älypuhelimien käyttö on vahvasti päällekkäistä ja lomittaista (ks. luku 5.3). Toisaalta tämä vahvistaa sitä käsitystäni, että aihetta voisi jalostaa laajemmaksi jatkotutkimukseksi.

7.2 Tutkimusprosessi

Tutkimusprosessin näkökulmasta koen, että tein kaksi merkittävää valintaa, mitkä vaikuttivat opinnäytetyön lopputulokseen. Toinen valinta liittyi kyselytutkimuksen toteutukseen, ja verkkoformaatin valintaan. Kuten mainitsin kyselytutkimuksen toteutus -osiossa (ks. luku 3.1), päätin pitää kyselyä auki yhden ylimääräisen viikon, jotta kyselyn laajuuden tavoite

täytyisi. Alkuperäinen tavoite oli noin 50 vastaajaa. Vastauksia ilmaantui yhteensä 48 kappaletta. Ilman verkon tarjoamia mahdollisuuksia en olisi pystynyt tarkastelemaan kyselyä reaaliaikaisesti. On mahdollista, että perinteisellä menetelmällä aineisto olisi jäänyt huomattavasti pienemmäksi. Tällä olisi uskoakseni ollut vaikutuksia myös tutkimuksen lopputulokseen.

Toinen merkittävä valinta tutkimusprosessissa oli tutkimusmenetelmän valinta. Tämän valinnan hyödyllisyys ilmeni vasta tutkimusprosessin analyysivaiheessa, kun ilmeni, että journalistien keskuudessa älypuhelinien toimintojen ja sovellusten käyttö on monin tavoin loimittaista, päällekkäistä ja yksilöllistä. Jos olisin valinnut tutkimusmenetelmäksi vain määrällisen menetelmän, olisi älypuhelinien käyttötarkoitusten luokittelu ollut lähes madotonta – tai ainakin todella monimutkaista. Tässä tarkoituksessa aineiston käsittely kolmen merkittävimmän teeman kautta oli jälkikäteen tarkasteltuna järkevä päätös. Sisällönanalyysi toi mukanaan lopputulokseen vaikuttanutta joustavuutta.

7.3 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Tulkintani mukaan opinnäytetyöni toi aihepiiriin uuden näkökulman ja sitä kautta aihepiiriin uutta tietoa – tai tuki työelämään ja media-alaan liittyviä laajempia, aikaisempia teorioita. Aihepiiriä on tutkittu vain vähän journalismin ja älypuhelinien välisen yhteyden näkökulmasta, joten tässä suhteessa näkisin, että aihetta voisi jalostaa laajemmaksi jatkotutkimukseksi. Tästä näkökulmasta opinnäytetyötä voi tulkita uutena keskustelunavauksena.

Aihetta voisi tutkia laajemmin ja syvemmin esimerkiksi aineiston kokoa kasvattamalla ja syvempiä haastatteluita tekemällä. Toisaalta aihetta voisi lähteä jalostamaan vieläkin pidemmälle. Aiheesta jalostettu tutkimushanke voisi käsitellä syvemmin esimerkiksi mediasisältöjen ja älypuhelimien välistä yhteyttä. Vaihtoehtoja aihepiirin tutkimukselle on joka tapauksessa paljon.

Lähteet

- Boczkowski, P. J. 2005. Digitizing the news. Innovation in Online Newspapers. MIT press, Cambridge. Massachusetts.
- Castells, M. 2009. Communications Power. Oxford University Press. New York. Luettavissa: https://courses.helsinki.fi/sites/default/files/course-material/4513843/CAS-TELLS_comunication%20power%20%5BTIMELESS%20TIME%2033-6%2C%2050-1%5D.pdf. Luettu: 20.1.2020.
- Ericsson 2019. Mobility Report 2019. Luettavissa: <https://www.ericsson.com/en/mobility-report/reports/november-2019> Luettu. 3.3.2020.
- Evans, B. 2015. Mobile first. Benedict Evans. Luettavissa: <https://www.ben-evans.com/benedictevans/2015/5/14/mobile-first>. Luettu: 5.2.2020.
- Helsingin Sanomat. Tänään uudistunut HS.fi panostaa nopeuteen ja etusivun selkeyteen. Luettavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006426058.html>. Luettu 3.3.2020.
- Gentzel, K. 2013. Think the device first. Time for Adaptive Journalism. Digiday 2013. Luettavissa. <https://digiday.com/media/adaptive-journalism-in-a-device-first-world%E2%80%A8/> Luettu: 1.2.2020.
- Herkman, J. & Vainikka E. 2012. Lukemisen tavat: lukeminen sosiaalisen median aikakaudella. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/66381> Luettu: 12.2.2020.
- Herkman, J. 2011. Poliittikka ja mediajulkisuus. Vastapaino. Tampere.
- Herkman, J. 2009. Journalismi markkinoilla: konserni- ja mediajournalismia. Teoksessa Väliverronen, E. (toim.) Journalismi murroksessa. Gaudeamus. Helsinki. 32–49.
- Hermida, A. 2012. Tweets and truth: Journalism as a Discipline of Collaborative Verification. University of British Columbia. Vancouver. Luettavissa: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2285177 Luettu: 12.2.2020.
- Hill, S. & Bradshaw, P. 2019. Mobile-First Journalism: Producing News for Social and Interactive Media. Routledge Taylor & Francis Group.
- Jenkins, H. 2006. Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. New York University Press. New York. Luettavissa: <https://www.hse.ru/data/2016/03/15/1127638366/Henry%20Jenkins%20Convergence%20culture%20where%20old%20and%20new%20media%20collide%20%202006.pdf>. Luettu 10.2.2020.
- Kantola, A. 2011. Notkean journalismin nousu. Teoksessa Kantola, A. (toim.) Hetken halitsijat: julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa. Gaudeamus. Helsinki.
- Lehmuskallio, A. 2012. Pictorial Practices in 'Cam Era'. Studying Non-Professional image Use. Tampere University Press. Tampere. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66918/978-951-44-8847-4.pdf>. Luettu 12.2.2020.
- Lietsala, K. & Sirkkunen E. 2008. Social media: introduction to tools and processes of participatory economy. University of Tampere. Luettavissa: <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7320-3> Luettu: 3.3.2020.

- Matikainen, J. 2017. Medioiden media – Internet. Teoksessa Nordenstreng, K & Nieminen, H. (toim.). Suomen mediamaisema. Vastapaino. Tampere. 279–290.
- McLuhan, M. 1964. Understanding the Media: The Extensions of Man. McGraw-Hill Education. New York. Luettavissa: <https://web.mit.edu/allanmc/www/mcluhan.medi-ummessage.pdf>. Luettu: 1.2.2020.
- Minas, C. 2013. How mobile technology is changing the face of broadcast. The guardian 2013. Luettavissa: <https://www.theguardian.com/media-network/media-network-blog/2013/jan/31/mobile-changing-face-broadcast>. Luettu: 5.2.2020.
- Napoli, P. 2011. Audience Evolution. Columbia University Press New York.
- Parton, G. 2015. Writing for mobile – the basics. Teoksessa Hill, S. & Bradshaw, P. (toim.). Mobile-First Journalism: Producing News for Social and Interactive Media. 2019. Routledge Taylor & Francis Group. 92–93.
- Pichnot, J., Poullet, K. & Rota, D. 2010. How Mobile Technology is Changing Our Culture. CONISAR Proceedings. Nashville Tennessee, USA. Luettavissa: <http://proc.coni-sar.org/2010/pdf/1519.pdf>. Luettu: 12.2.2020.
- Reuters Institute 2018. Digital News Report 2018. Luettavissa: <http://media.digitalnews-report.org/wp-content/uploads/2018/06/digital-news-report-2018.pdf>. Luettu: 10.2.2020.
- Sauri, T. & Picard, R. G. 2017, Mediatalous. Teoksessa Nordenstreng, K & Nieminen, H. (toim.). Suomen mediamaisema. Vastapaino Tampere. 33–54.
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. 2012. Mediatyhteiskunta. Vastapaino. Tampere.
- Shirky, C. 2008. Here comes Everybody, How Digital Networks Transform Our Ability to Gather Cooperate. Penguin Press. London. Luettavissa: https://uniteyouthdublin.files.wordpress.com/2015/01/here_comes_everybody_power_of_organizing_without_organizations.pdf Luettu: 5.2.2020.
- Suomen Akatemia & Tekes. FinnSight 2009. Luettavissa: <https://www.aka.fi/globalassets/awanhat/documents/tiedostot/julkaisut/finnsighttiivistelma.pdf>. Luettu 8.3.2020.
- Södergård, C., Bäck, A. & Koiranen, I. 2016. Kustantaminen esimerkkinä digitalisaation aiheuttamasta toimialan disruptiosta. Talous ja yhteiskunta, 3, s. 16–22. Luettavissa: <http://www.labour.fi/ty/tylehti/ty/ty32016/ty32016pdf/ty32016SodergardBackKoiranen.pdf>. Luettu 15.2.2020.
- Tilastokeskus 2019. Suomalaisten internetin käyttö 2019. Luettavissa: https://www.stat.fi/til/sutivi/2019/sutivi_2019_2019-11-07_kat_001_fi.html. Luettu 15.3.2020.
- Turow, J. 2012. The Daily You. How the New Advertising Industry is Defining Your Identity and Your Worth. Yale University Press. New Haven.
- Wiio, O. A. & Nordenstreng, K. 2017. Viestintäjärjestelmä. Teoksessa Nordenstreng, K & Nieminen, H. (toim.). Suomen mediamaisema. Vastapaino Tampere. 13–31.
- Wroblewski, L. 2011. Mobile Zeldman, J. A Book Apart. New York. Luettavissa: <http://www.ferrispark.com/audio/DOCUMENTS/mobile-first.pdf>. Luettu 3.2.2020.

Östman, J 2012. Information, expression, participation: How involvement in user-generated content relates to democratic engagement among young people. New Media Society. Luettu: 3.3.2020.

Liitteet

Kysely: älypuhelin toimittajan työvälineenä

Hei,

Kiitos osallistumisestasi! Kyselyn tarkoituksena on tutkia älypuhelimien käyttöä toimittajien työssä. Tietoja käytetään Haaga-Helia AMK:n journalismin koulutusohjelman opinnäytetyöhön. Tulokset julkaistaan opinnäytetyön yhteydessä.

Kysely tehdään nimettömänä, mutta kyselyn alussa merkitään tiedot osallistujan työnkuvasta, mediasta sekä työalueesta. Sen lisäksi vastaajalta kysytään, kuinka kauan työura on tähän mennessä kestänyt.

Kyselyn tietoja käytetään vain tämän tutkimuksen yhteydessä, eikä niitä luovuteta kolmansille osapuolille.

Ohje vastaajan tietoihin:

Kyselyn yksi tarkoituksista on selvittää eri työtehtävien välisiä eroja. Jos työnkuvasi on epäselvä tai vaikeasti määriteltävissä, merkitse kohtaan se työtehtävä, mikä kuvaa lähimmin työtäsi. Voit halutessasi käyttää nimikettä toimittaja tai yleistoimittaja, mutta tarkempi määrittely on aina parempi.

Toinen kyselyn tarkoituksista on selvittää, miten eri medioissa työskentelevät käyttävät älypuhelinia työssään. Tämän takia myös organisaatio kysytään vastaajan tiedoissa. Jos et työskentele missään tietyssä mediassa, vaan esimerkiksi freelancerina, merkitse sekin kenttään.

Kyselyssä halutaan selvittää myös Suomen eri alueiden eroja. Tämän takia aluetta kysytään tiedoissa. Jos tämä on vaikeasti määriteltävissä, voit merkitä useamman alueen tai koko maan.

Tiedot merkitään kenttään seuraavaan esimerkin mukaisesti: radiotoimittaja, freelancer, Itä-Suomi

Ohje kyselyyn:

Kyselyllä selvitetään, miten suuri osa vastaajista käyttää älypuhelinia työssään ja miten sitä käytetään.

Kysymykset ovat pääasiassa monivalintoja, mutta jokaisen kysymyksen yhteydessä sinulla mahdollisuus tarkentaa vastaustasi. Tämä on myös toivottavaa, mutta ei pakollista.

Kiitos!

Ystävällisin terveisin

Petja Pirhonen

Haaga-Helia, opiskelija, journalismin koulutusohjelma

petja.pirhonen@myy.haaga-helia.fi

*Pakollinen

Vastaajan tiedot

Työnkuva, media, työalue: *

Oma vastauksesi

Uran pituus *

- Alle 5 vuotta
 - 5 - 10 vuotta
 - 10 - 15 vuotta
 - 15 - 20 vuotta
 - 20 - 25 vuotta
 - Yli 25 vuotta
-

Kysely

Valitse monivalintakysymyksistä yksi tai useampi vaihtoehto. Voit myös tarkentaa vastaustasi monivalintakysymyksen yhteydessä olevaan erilliseen sarakkeeseen.

Pidätkö älypuhelinna merkittävänä välineenä työssäsi? *

- En juurikaan
 - Jossain määrin
 - Pidän
-

Mitä seuraavista älypuhelimien toiminnoista käytät työssäsi? *

- En mitään
- Kamera
- Videokamera
- Äänitin
- Tiedon- ja ajanhallinta (esim. muistiinpanot ja kalenteri)
- Muu: _____

Miten käytät mainitsemiasi toimintoja?

Oma vastauksesi

Mitä seuraavista sovellusaloista käytät työssäsi? (Esim. Twitter, WhatsApp WeTransfer, Bambuser) *

- En mitään
- Sosiaalisen median palvelut
- Pikaviestintäpalvelut
- Pilvipalvelut
- Editointi- ja kuvanmuokkausohjelmat
- Live-video
- Muu: _____

Mitä työssä käytettäviä sovelluksia käytät ja mihin tarkoitukseen?

Oma vastauksesi

Onko älypuhelin muuttanut työskentelytapojasi? *

- Kyllä
- Ei

Millä tavalla? (jos vastasit kyllä):

Oma vastauksesi
